

1 Finansplan

1.1 En budget för hårt arbetande människor

En oförutsägbart och osäker omvärld tynger Sverige och svenskarnas ekonomi. Det pågående handelskriget och geopolitiska spänningar har stor påverkan på det ekonomiska läget i många av världens länder. Återhämtningen i svensk ekonomi som påbörjades under 2024 har till följd av detta avstannat, vilket har gjort lågkonjunkturen mer utdragen. Sverige står dock, till skillnad från många andra jämförbara länder, starkt med stabila statsfinanser och en låg statsskuld. Regeringen har därför möjlighet att genomföra åtgärder som stärker Sverige och de svenska hushållens ekonomi och bryter lågkonjunkturen.

När regeringen tillträdde var inflationen omkring 10 procent. Prisökningarna slog hårt mot människors vardagsekonomi och mot företag, liksom mot välfärden. I två budgetpropositioner fokuserade regeringen därför på att bekämpa den höga inflationen och samtidigt stötta de som drabbades hårdast av ökade kostnader, bl.a. genom tillfälligt förhöjt bostadsbidrag, åtgärder för lägre drivmedelspriser, sänkt skatt på arbete och pension samt stora tillskott till välfärden. Regeringens prioriteringar har, tillsammans med en åtstramande penningpolitik och ansvarstagande från arbetsmarknadens parter, haft effekt. Den höga inflationen har bekämpats även om vaksamhet fortsatt krävs. Regeringen skiftade därför fokus i den förra budgetpropositionen, från inflationsbekämpning till långsiktiga investeringar i ett rikare och tryggare Sverige.

En ekonomisk återhämtning inleddes i slutet av 2024 då svensk BNP visade på en positiv utveckling. Återhämtningen avbröts dock, bl.a. till följd av hotet om högre tullar och ett globalt handelskrig som skapade stor osäkerhet för såväl hushåll som företag. Konsumentförtroendet föll tillbaka under inledningen av 2025 och efterfrågan i ekonomin har fortsatt varit svag. Ju längre en lågkonjunktur fortgår, desto större blir de negativa effekterna. Ett exempel är effekterna på arbetsmarknaden när unga och andra grupper av arbetslösa med svagare förankring på arbetsmarknaden får allt svårare att komma i arbete ju mer utdragen en lågkonjunktur blir. Effekterna av den tidigare höga inflationen dröjer sig också kvar. Löntagarnas köpkraft har urholkats och det kommer att ta flera år innan den genomsnittliga reallönen har återställts till samma nivå som innan inflationen började stiga kraftigt under 2021.

Finanspolitiken har ett ansvar att stötta svenskarnas och hela Sveriges återhämtning.

I denna proposition fokuserar regeringen därför på att stärka hushållens ekonomi så att den utdragna lågkonjunkturen kan brytas och återhämtningen i svensk ekonomi återupptas. Det handlar om billigare matkassar genom tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel, höjt bostadsbidrag för barnfamiljer och sänkt skatt på arbete och pension. Därtill föreslår eller aviserar regeringen en lägre energiskatt på el, lägre barnomsorgsavgifter inom ramen för maxtaxan och ett högkostnadsskydd för hushåll mot höga el- och gaspriser. För en familj med en polis, en sjuksköterska och två barn i förskoleåldern kan sänkt skatt på arbete och el, sänkt mervärdesskatt på livsmedel samt sänkt barnomsorgsavgift innebära ca 1 800 kronor mer i månaden 2026. Sammantaget innebär regeringens inkomstskattesänkningar under mandatperioden, tillsammans med årliga indexeringar av grundavdrag och jobbskatteavdrag, att en familj med en polis och en sjuksköterska kommer att betala 43 000 kronor mindre i skatt 2026.

Arbetslösheten i Sverige är både konjunkturell och strukturell. Den konjunkturella arbetslösheten bekämpas genom regeringens åtgärder för att stötta den inhemska efterfrågan, som att stärka hushållen. Den strukturella arbetslösheten bekämpas främst genom bl.a. förstärkta drivkrafter till arbete och utbildningsinsatser. Regeringens stora bidragsreform med bl.a. ett bidragstak ska göra att det blir mer lönsamt att arbeta och bryta utanförskapet. Regeringen arbetar också för att säkerställa att arbetskraften har den kompetens som företagen efterfrågar och föreslår därför tillskott för en utbyggnad av yrkeshögskolan och yrkesutbildningen för vuxna på gymnasial nivå samt satsningar på folkhögskolan.

Ett gott företagsklimat är en grundförutsättning för fler svenska jobb och ekonomisk tillväxt. I denna proposition aviserar regeringen att arbetsgivaravgifterna för unga tillfälligt bör sänkas. Det minskar anställningskostnaderna, vilket gynnar företag i flera branscher som har pressats hårt i den utdragna lågkonjunkturen, samtidigt som det kan underlätta för unga att komma i arbete. Regeringen fortsätter även att rensa upp i komplicerade regelverk för att göra det enklare att driva företag. Regeringen föreslår även enklare och bättre skatteregler för delägare i fåmansföretag.

Omvärldsläget är fortsatt osäkert med krig i vårt närområde. Dessutom finns allvarliga samhällsproblem i vårt land, inte minst den grova organiserade brottsligheten och följderna av en stor invandring i kombination med en misslyckad integration. Sammantaget medför detta att Sverige fortsatt står inför stora investeringsbehov i både försvar, rättsväsende samt brottsförebyggande och integrationsfrämjande verksamheter för att öka tryggheten för alla som bor i Sverige. I denna proposition föreslår regeringen kraftigt ökade resurser till det militära försvaret samt tillskott för ytterligare straffrättsliga reformer och ett brett och strukturerat brottsförebyggande arbete med sociala insatser. Regeringen föreslår också ytterligare reformer för en ansvarsfull och restriktiv migrationspolitik.

Sverige ska ha en välfärd att lita på. Skolan är avgörande för att ge alla barn en bra start i livet. Regeringen presenterar därför det största reformpaketet på skolans område på trettio år. Detta bidrar till att återupprätta en stark kunskapsskola där fokus ligger på grundläggande kunskaper och färdigheter som att läsa, skriva och räkna. Gemensamt för insatserna är att de samlat ska ge lärare och förskollärare så goda förutsättningar som möjligt att bedriva en undervisning av hög kvalitet i en trygg och säker miljö för barn och elever och där det råder studiero i klassrummet. Vård och omsorg ska finnas tillgänglig och hålla hög kvalitet för alla som behöver den. Patientens bästa och jämlik vård står i fokus för allt arbete inom hälso- och sjukvårdsområdet. Regeringen föreslår bl.a. flertalet satsningar med sikte på att korta vårdköerna och öka tillgängligheten i sjukvården. Dessutom föreslår regeringen riktade satsningar, bl.a. att medel avsätts för att förbättra vården för flickor och kvinnor. Regeringen föreslår även reformer inom tandvårdsområdet.

Sverige bedriver en ambitiös klimatpolitik. I den här propositionen presenterar regeringen förslag som förväntas sänka klimatutsläppen ytterligare 2026 och framåt. En hörnsten i regeringens klimatpolitik är övergången till fossilfri energi – i första hand genom elektrifiering. Arbetet med att få ny kärnkraft på plats går in i en än mer intensiv fas. Arbetet med att stoppa övergödningen och spridningen av hälso- och miljöfarliga ämnen fortsätter.

De senaste åren har varit prövande för många. Genom finanspolitiken tar regeringen ansvar och har möjlighet att agera för att bryta lågkonjunkturen. I den här budgeten är regeringens främsta prioritering att stärka svenskarnas ekonomi och den inhemska konsumtionen, så att den utdragna lågkonjunkturen kan brytas och återhämtningen återupptas. Med åtgärderna i denna proposition vill regeringen att fler ska kunna känna ekonomisk trygghet och tillförsikt om framtiden.

Tabell 1.1 Reformtabell

Miljarder kronor

	2026	2027	2028
Stötta konjunkturen och hårt arbetande svensks ekonomi			
Sänkt skatt på arbete och pension	21,40	21,40	21,40
Tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel	15,94	21,25	0,00
Höjda hyresgränser i bostadsbidraget och insatser mot hemlöshet	0,73	0,75	0,72
Lägre barnomsorgsavgift	1,00	1,50	1,50
Högekostnadsskydd för hushåll – el- och gasstöd	1,00	0,00	0,00
Sänkt elskatt	6,52	6,60	6,68
Slopad fordonsskatt för vissa släpvagnar inkl. husvagnar	0,19	0,22	0,22
Gas i pensionssystemet	0,00	0,09	0,37
Sänkt skatt för personer med sjuk- eller aktivitetsersättning	0,46	0,46	0,46
Sänkt särskild inkomstskatt för utomlands bosatta	0,34	0,68	0,68
Satsningar för minskad arbetslöshet	0,64	0,74	1,27
Reformer för fler i arbete och ett minskat utanförskap			
Bidragstak för ökade drivkrafter till jobb för mottagare av ekonomiskt bistånd	0,06	-0,09	-0,16
Jobbpremie	0,20	0,36	0,07
Aktivitetskrav för mottagare av försörjningsstöd, inkl. rätt till förskola	1,19	2,16	2,15
Kvalificering till välfärden	0,00	0,11	-0,07
Förbättra villkoren för företagande			
Regelförenkling och kortare tillståndprocesser	0,12	0,21	0,25
Nedsättning av arbetsgivaravgifter för unga	6,05	5,59	0,00
Enklare och bättre skatteregler för delägare i fåmansföretag	1,01	1,00	0,98
Förbättrade villkor för svensk matproduktion	1,00	0,47	0,21
Sänkt mervärdesskatt för tillträde till danstillställningar	0,22	0,44	0,44
Förbättrad kompetensförsörjning	0,17	0,23	0,23
AI och digitalisering	0,54	0,57	0,59
Fler bostäder och stärkt infrastruktur för stärkt tillväxt	0,55	0,53	0,53
Välfungerande marknader med god konkurrens	0,53	0,57	0,64
En välfärd att lita på			
Ökade resurser till skolan och förskolan	3,14	1,87	0,91
Reglering av lärarnas undervisningstid	0,00	1,28	2,57
Ordning i skolsystemet	0,18	0,16	0,23
Korta vårdköerna	2,26	2,23	1,92
Nära vård i lands- och glesbygd	0,30	0,30	0,00
Stärka vården för kvinnors och flickors hälsa	1,00	1,00	0,00
Tillskott till tandvården	1,00	1,11	1,24
Psykisk hälsa och suicidprevention	1,56	1,89	1,59
Öka kompetensen och höja kvaliteten i äldreomsorgen	0,21	1,99	0,17
Nationell styrning av kompetensförsörjning	0,57	0,01	0,00
Medel till arbetet mot sexuellt våld	0,20	0,20	0,20
Satsning på idrottshallar och annan plats för idrott	0,25	0,25	0,00
Bekämpa brottsligheten			
Straffskärpningar och förstärkning av Kriminalvården	0,75	2,20	5,83
Anstaltsplatser utomlands	0,11	0,50	0,69

	2026	2027	2028
Fler utbildningsplatser vid polisutbildningen	0,02	0,13	0,23
Rekryteringen av barn och unga måste brytas	0,15	1,08	0,58
Medel till Statens institutionsstyrelse	0,62	0,45	0,77
Avhopparverksamhet riktad till barn och unga förstärks	0,11	0,11	0,11
Arbete mot hedersförtryck, våld i nära relationer, prostitution och människohandel	0,17	0,16	0,16
Strypa den kriminella ekonomin och stoppa felaktiga utbetalningar	0,66	0,22	0,38
Civilt försvar och cybersäkerhet			
Det civila försvaret stärks ytterligare	1,22	2,21	2,53
Stärkt cybersäkerhet	0,37	0,41	0,46
En hållbar migrationspolitik			
Ny mottagandelag: ökad trygghet och säkerhet i boendena	0,16	0,32	0,32
Skärpta krav för svenskt medborgarskap	0,12	0,11	0,15
Tillskott till Migrationsverket och migrationsdomstolarna	0,04	0,49	0,22
Skärpta regler om utvisning	0,08	0,35	0,35
Lägre utsläpp, fossilfri energiförsörjning och ren miljö			
Etablering av ny kärnkraft	1,18	1,26	3,30
Nya medel till Kraftlyftet	0,25	0,75	1,00
Omprövning av vattenkraften	0,11	0,11	0,11
Förlängd klimatpremie för lätta lastbilar	0,00	0,70	0,80
Förstärkning av Klimatklivet	1,50	1,54	1,54
Energieffektivisering av småhus	0,30	0,30	0,30
Miljökompensation för järnvägstransporter	0,34	0,34	0,34
Skattefrihet för laddel och avdrag för drivmedel	0,13	0,26	0,26
Satsningar inom skog och mark	0,14	0,32	0,37
Skydda värdefull natur och hav, samt bekämpa miljögifter	0,76	1,05	1,07
En effektivare statsförvaltning			
Omprövning av utgifter och verksamheter	-1,53	-0,38	-0,39
Övriga reformer och oundvikligheter			
	0,56	-2,89	-3,10
Effekt offentliga finanser exklusive tillskott till försvaret och stöd till Ukraina			
	78,83	90,21	66,37
Tillskott till försvaret	12,15	16,21	18,07
Stöd till Ukraina	36,09	44,53	5,02
Effekt offentliga finanser inklusive tillskott till försvaret och stöd till Ukraina			
	127,07	150,96	89,46

Källa: Egna beräkningar.

1.2 Reformer i denna proposition

Den oförutsägbara och osäkra omvärlden kräver åtgärder för att stärka de svenska hushållen och återhämtningen i ekonomin. Ett gynnsamt företagsklimat är en grundförutsättning för ekonomisk tillväxt. Sverige ska fortsatt vara ett land där det är enkelt att starta och driva företag, där ansträngning lönar sig och där det finns arbetskraft med rätt kvalifikationer. Sverige ska också bli ett tryggare land att bo och leva i, med ett starkt försvar och ett rättsväsende som med kraft kan trycka tillbaka den organiserade brottsligheten. Migrationspolitiken ska vara ansvarsfull och restriktiv. Det ska gå att lita på välfärden, med en god och tillgänglig vård och en stark kunskapsskola. Sverige är ett föregångsland på klimatområdet och regeringens klimatpolitiska arbete

utgår från att Sverige ska nå nettonollutsläpp till 2045. Statens resurser ska användas mer effektivt och varje skattekrona ska användas klokt.

Stötta konjunkturen och hårt arbetande svenskers ekonomi

Köpkraften för många hushåll har påverkats kraftigt av den tidigare mycket höga inflationen. Samtidigt bedöms inhemsk efterfrågan spela en avgörande roll för att bryta lågkonjunkturen. Regeringen vill därför stötta Sveriges återhämtning genom åtgärder som stärker hushållen och minskar både den konjunkturella och strukturella arbetslösheten. För att fler ska kunna försörja sig själva genom inkomst från arbete tar regeringen också ytterligare stora steg för att stärka arbetslinjen.

Sänkt skatt för de som arbetar och de som har arbetat

Det är avgörande för svensk tillväxt att drivkrafter till arbete och utbildning ökar. Det är också rättvist att den som arbetar får behålla mer av sin inkomst. Skattereglerna ska bidra till att öka den varaktiga sysselsättningen och antalet arbetade timmar i ekonomin. Regeringen avser därför att föreslå en förstärkning av jobbskatteavdraget, främst för låg- och medelinkomsttagare som arbetar heltid. För att pensionärerna ska få motsvarande ekonomiska förbättring avser regeringen även att föreslå sänkt skatt för pensionärer.

Mot bakgrund av de senaste årens sänkningar av inkomstskatten föreslår regeringen att skattesatsen för den särskilda inkomstskatten för utomlands bosatta (SINK) ska sänkas.

Åtgärder för sänkta matpriser

Den tidigare höga inflationen har urholkat löntagarnas köpkraft. För att stötta hushållen ekonomiskt avser regeringen att föreslå en tillfällig sänkning av mervärdesskatten på livsmedel från 12 procent till 6 procent under perioden 1 april 2026 t.o.m. 31 december 2027. Mervärdesskattesänkningen bedöms ge snabb effekt. Regeringen förväntar sig att sänkningen slår igenom på matpriserna relativt direkt efter sänkningen, vilket kommer att leda till billigare matkassar för hushållen. För att säkerställa detta kommer regeringen att ge Konsumentverket i uppdrag att noga följa matprisernas utveckling. Åtgärden kan även bidra till återhämtningen i svensk ekonomi. Därtill ska Tillväxtverket genomföra ett regelförenklingsarbete för företag som är verksamma i dagligvaruhandeln.

Ekonomiskt stöd till hushållen

Regeringen avser att föreslå justeringar av olika förmåner som riktar sig till barnfamiljer för att förmåner ska bli mer ändamålsenliga. Gränserna för bostadskostnader i bostadsbidraget avses höjas för att bättre spegla de faktiska hyreskostnaderna på bostadsmarknaden. Höjningen stöttar barnfamiljer med låga inkomster, vilket ofta handlar om ensamstående kvinnor med barn. Regeringen avser att införa ett fribelopp för familjens inkomst så att barnomsorgsavgifterna inom ramen för maxtaxan blir lägre. Regeringen föreslår också att det införs ett högkostnadsskydd riktat till hushållen vid höga el- och gaspriser. Därutöver föreslår regeringen att energiskatten på el sänks till 2022 års nivå. Vidare föreslår regeringen att fordonsskatten för vissa släpvagnar, däribland husvagnar, slopas.

Pensionsgruppen är överens och regeringen har för avsikt att lämna förslag om att det införs regler om automatisk utdelning av överskott i pensionssystemet, en s.k. gas, som förstärker pensioner och pensionsrätter om balanstalet, dvs. tillgångarna i

förhållande till skulderna, överstiger nivån 1,15. Ett balanstal över 1 innebär att tillgångarna är större än skulderna.

Personer med varaktigt nedsatt arbetsförmåga kan få sjukersättning eller aktivitetsersättning som beskattas högre än motsvarande löneinkomst. Regeringen avser att föreslå att denna skillnad i beskattning avskaffas genom en förstärkning av skattereduktionen för personer som får sjukersättning eller aktivitetsersättning.

Fördjupning 1.1 Regeringen har stöttat hushållen under höginflationsåren

Den höga inflationen 2022 och 2023 innebar en väsentlig försvagning av den genomsnittliga löntagarens köpkraft. Eftersom lönerna ökade i betydligt lägre takt än priserna gick tio års reallöneökningar förlorade dessa år.

Stärkt ekonomi för hushållen under mandatperioden

Regeringen har genomgående under mandatperioden stöttat hushåll som har fått sin köpkraft kraftigt reducerad av den höga inflationen. Det har handlat om reformer som sänkt skatt på arbete och pension, tilläggsbidrag i bostadsbidraget, åtgärder för lägre drivmedelspriser, höjda ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen och elstöd. I denna proposition föreslås eller aviseras därutöver bl.a. ytterligare sänkt skatt på arbete och pension, sänkt skatt på sjukersättning och aktivitetsersättning, höjda gränser för bostadskostnader i bostadsbidraget, tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel, sänkt energiskatt på el samt lägre barnomsorgsavgifter inom ramen för maxtaxan.

Tabell 1.2 visar beräkningar av hur hushållsekonomin utvecklas för några typhushåll mellan 2022 och 2026. En familj med en polis, en sjuksköterska och två barn i förskoleåldern beräknas få en total nominell förstärkning med drygt 13 000 kronor per månad, eller 21 procent. Regeringens politik, tillsammans med årliga indexeringar av grundavdraget och jobbskatteavdraget, beräknas bidra med ca 5 000 kronor. Ett ensamstående vårdbidrag med två barn och ett sammanboende pensionärspär förväntas få en nominell förstärkning av hushållsekonomin med omkring 4 800 respektive 5 600 kronor. Regeringens politik tillsammans med indexeringar beräknas bidra med ca 3 000 respektive 2 000 kronor i månaden för dessa båda hushållstyper mellan 2022 och 2026. För samtliga typhushåll beräknas den nominella förstärkningen av hushållsekonomin överstiga den totala inflationen på 13,1 procent mellan 2022 och 2026, vilket innebär att hushållens köpkraft, till följd av regeringens politik samt indexeringar, har stärkts under mandatperioden.

Tabell 1.2 Förändring av hushållsekonomin under mandatperioden för löntagare och pensionärer

Kronor per månad (uttryckt i löpande priser) och procent

	Sammanboende polis och sjuksköterska med 2 barn (3 resp. 5 år) ¹	Ensamstående vårdbidrag med 2 barn (3 resp. 5 år) ²	Sammanboende pensionärer (75 år) med medelhöga pensioner ³
Disponibel inkomst per månad 2022	63 050	28 440	35 730
Nominell förstärkning av hushållets ekonomi 2023–2026	13 250 (21 %)	4 820 (17 %)	5 560 (16 %)
<i>varav effekt av ökade löner och pensioner m.m., givet oförändrade regler och utan indexeringar i skattesystemet⁴</i>	8 200	1 720	3 360
<i>varav effekt av årliga indexeringar i skattesystemet, givet oförändrade regler</i>	1 650	400	760
<i>varav effekt av regeländringar i skatte- och transfereringssystemen</i>	1 960	1 610	750
<i>varav effekt på köpkraften av sänkta indirekta skatter, avgifter m.m.⁵</i>	1 440	1 090	690

¹ Polisen och sjuksköterskan antas arbeta heltid och 2026 ha månadslöner på 47 500 respektive 45 300 kronor (40 800 resp. 39 200 kronor 2022). De antas tillsammans förbruka 1 000 liter bensin och 10 000 kWh el per år.

² Det ensamstående vårdbiträdet med två barn antas arbeta heltid och 2026 ha en månadslön på 30 600 kronor (28 400 kronor 2022), en hyreskostnad på 8 900 kronor per månad (7 550 kronor 2022) och förbruka 800 liter bensin respektive 4 000 kWh el per år.

³ Det sammanboende pensionärsparet antas ha en pensionsinkomst på 25 000 kronor per person och månad 2026 (23 300 kronor 2022), en total bensinförbrukning på 700 liter per år och en elkonsumtion på 3 000 kWh per år.

⁴ I delposten "effekt av ökade löner och pensioner m.m." ingår även effekten att den genomsnittliga kommunalskattesatsen och begravningsavgiften ökar mellan 2022 och 2026 samt effekterna av att tillfälliga åtgärder som infördes av den förra regeringen 2018–2022 (en tillfällig skattereduktion på arbetsinkomster och en tillfällig höjning av bostadsbidraget för barnfamiljer) upphörde att gälla under innevarande mandatperiod.

⁵ Beräkningar av effekter på hushållens utgifter av tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel baseras på Konsumentverkets antaganden om en rimlig konsumtionsstandard för olika hushållstyper. Observera att beräkningsmetodiken inte beaktar åtgärder som både har införts och upphört under mandatperioden, t.ex. de elstöd på närmare 30 miljarder kronor som betalades ut till hushållen 2023.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Utöver regeringens åtgärder indexeras flera transfereringar upp med inflationen, vilket främst stöttar hushåll långt ned i inkomstfördelningen. Effekterna av ökningen i dessa prisindexerade transfereringar och av regeringens övriga politik redovisas i tabell 1.3. Ett sammanboende pensionärspär med garantipension beräknas få en nominell förstärkning av sin hushållsekonomi med ca 3 900 kronor per månad, eller 17 procent, mellan 2022 och 2026. Uppräkningen av garantipensionen och indexeringen av grundavdraget står för merparten av ökningen, ca 3 500 kronor, medan tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel och lägre energiskatt på el bidrar med ca 400 kronor. För en heltidsstuderande förväntas den totala förstärkningen uppgå till ca 2 900 kronor per månad, eller 22 procent. Även hushåll med ekonomiskt bistånd skyddas genom att riksnormen skrivs upp med inflationen och att det övriga försörjningsstödet ges för faktiska och rimliga kostnader. För en ensamstående tvåbarnsförälder som får försörjningsstöd förväntas regeringens politik samt prisindexeringar innebära att hushållets ekonomi stärks med 3 700 kronor per månad, eller med 23 procent, mellan 2022 och 2026. Det innebär att köpkraften stärkts under mandatperioden då ökningen överstiger den totala inflationen på 13,1 procent.

Tabell 1.3 Förändring av hushållsekonomi under mandatperioden för hushåll med inkomst från transfereringar

Kronor per månad (uttryckt i löpande priser) och procent

	Sammanboende pensionärer (75 år) med garantipension ¹	Heltidsstuderande utan barn ²	Ensamstående förälder med 2 barn (3 resp. 5 år) med försörjningsstöd ³
Disponibel inkomst per månad 2022	22 902	13 310	16 400
Nominell förstärkning av hushållets ekonomi 2023–2026	3 910 (17 %)	2 940 (22 %)	3 730 (23 %)
<i>varav effekt av prisindexeringar i skatte- och transfereringssystemen, givet oförändrade regler</i>	3 520	2 710	3 390
<i>varav effekt av regeländringar i skatte- och transfereringssystemen</i>	0	0	0
<i>varav effekt på köpkraften av sänkta indirekta skatter, avgifter m.m.⁴</i>	390	230	340

¹ Det sammanboende pensionärsparet antas ha en månadshyra på 8 900 kronor 2026 (7 550 kronor 2022) och en elkonsumtion på 3 000 kWh per år. De är berättigade till bostadstillägg för pensionärer med 7 500 kronor per månad, ett belopp som är oförändrat mellan 2022 och 2026.

² Den heltidsstuderande antas ha en månadshyra på 5 000 kronor (4 420 kronor 2022), en elkonsumtion på 2 000 kWh per år och sakna extrainkomster från arbete. Den studerande är berättigad till bostadsbidrag med 1 300 kronor per månad, ett belopp som är oförändrat mellan 2022 och 2026.

³ Den ensamstående föräldern med försörjningsstöd antas ha en månadshyra på 8 900 kronor 2026 (7 550 kronor 2022).

⁴ Beräkningar av effekter på hushållens utgifter av tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel baseras på Konsumentverkets antaganden om en rimlig konsumtionsstandard för olika hushållstyper. Alla typhushåll antas sakna tillgång till bil.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Regeringens åtgärder har störst effekt för personer med lägst inkomst

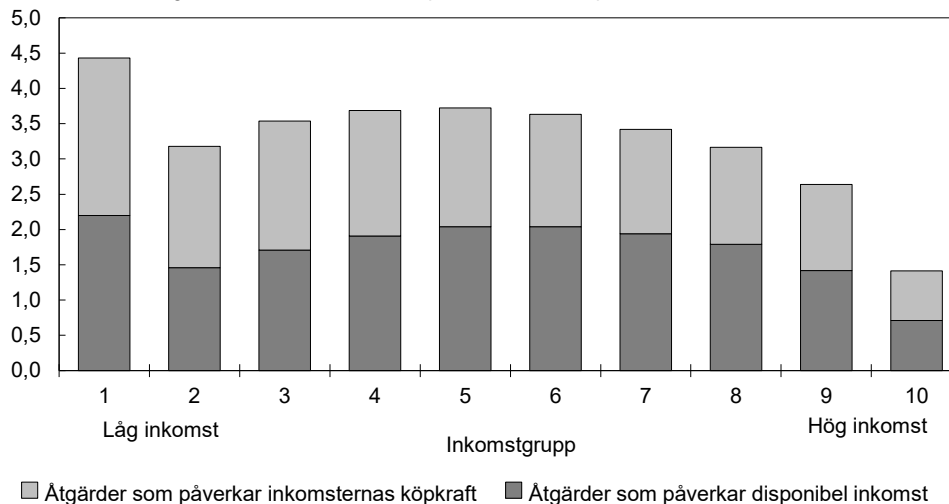
Typfallsberäkningarna i tabell 1.2 och tabell 1.3 ger en bild av hur enskilda hushåll har påverkats av regeringens politik och indexeringar, men de ger ingen information om effekten på fördelningen av inkomster i befolkningen som helhet. Diagram 1.1 visar därför fördelningsprofilen av de åtgärder som regeringen har vidtagit under mandatperioden, inklusive de åtgärder som föreslås eller aviseras i denna proposition. Sammantaget beräknas åtgärderna ha störst effekt för personer i den nedre delen av inkomstfördelningen.

Åtgärder som påverkar disponibla inkomster bedöms bidra till en viss minskning av den samlade inkomstspridningen mätt med den s.k. Gini-koefficienten. Kvinnors individuella disponibla inkomster beräknas i genomsnitt öka något mer än mäns. Det innebär att åtgärderna beräknas stärka den ekonomiska jämställdheten mellan kvinnor och män.

Förändringarna av indirekta skatter och avgifter samt sänkt reduktionsplikt påverkar inte hushållens disponibla inkomster, men de innebär att köpkraften ökar. Sammantaget beräknas dessa åtgärder bidra till att hushållens köpkraft stärks med drygt 40 miljarder kronor 2026. Åtgärderna beräknas bidra till ökad köpkraft i alla inkomstgrupper, men de har störst betydelse för individer i de lägre inkomstskikten.

Diagram 1.1 Effekt på hushållens ekonomi i olika inkomstgrupper till följd av regeringens åtgärder under mandatperioden

Procentuell förändring av ekonomisk standard resp. inkomsternas köpkraft

Anm.: Hela befolkningen har delats in i tio olika inkomstgrupper efter ekonomisk standard. Ekonomisk standard definieras som hushållens sammanlagda inkomster från arbete, kapital och transfereringar minus direkta skatter, justerat för försörjningsbörda. Beräkningarna avser effekter 2026 av beräkningsbara åtgärder under mandatperioden. Den procentuella förändringen av inkomsternas köpkraft avser förändringen som andel av ekonomisk standard.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Både konjunkturell och strukturell arbetslöshet ska minska

Regeringen riktar insatser mot både den konjunkturella arbetslösheten och den strukturella arbetslösheten (se vidare fördjupningsrutan Både konjunkturell och strukturell arbetslöshet måste bekämpas). Den konjunkturella arbetslösheten bekämpas genom regeringens åtgärder för att stötta ekonomins återhämtning, som att stärka hushållen och därmed den inhemska efterfrågan. Regeringens bidragsreform väntas bidra till att minska den strukturella arbetslösheten (se vidare avsnittet Reformen för fler i arbete och ett minskat utanförskap). För att påverka den strukturella arbetslösheten ytterligare föreslår regeringen att medel tillförs för fler platser inom yrkeshögskolan, yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå och arbetsmarknadsutbildningar inom vård. Därmed kan tillgången till arbetskraft med rätt utbildning förbättras och fler snabbt komma i arbete. Regeringen föreslår även att medel tillförs för att förbättra Arbetsförmedlingens arbete med matchning och kontroll. Regeringen föreslår också medel för förlängning av etableringsjobben, som syftar till att förbättra nyanländas och långtidsarbetslösas etablering på arbetsmarknaden.

Stötta återgång till arbete och underlätta möjligheten att kombinera arbets- och familjeliv

Den som är sjuk men som har kapacitet att närma sig en försörjning utanför sjukförsäkringssystemet ska inte hindras av systemets utformning. Regeringen föreslår därför att det ska bli möjligt för den som har sjukersättning eller aktivitetsersättning att kunna studera på deltid och ha sin sjukersättning eller aktivitetsersättning partiellt vilande. Samtidigt föreslår regeringen att prövotiden för studier med aktivitetsersättning förlängs från sex till tolv månader.

För att ytterligare stärka föräldrars förutsättningar att förena förvärvsarbete med familjeliv föreslår regeringen en utvidgning av rätten till tillfällig föräldrapenning i vissa fall när barnet har en sjukdom, en funktionsnedsättning eller när barnet kan vara i behov av skydd eller stöd av socialtjänsten.

Reformer för fler i arbete och ett minskat utanförskap

Det behöver bli mer lönsamt att gå från bidrag till arbete och egen försörjning. För att bygga ett Sverige som håller ihop måste den som riskerar ett långvarigt bidragsberoende och liv i utanförskap mötas av samhällets stöd, men också av tydliga krav på att göra det som är nödvändigt för att komma i arbete och bli en del av samhällsgemenskapen. En viktig del av regeringens arbete inom detta område är en omfattande bidragsreform som omfattar ett bidragstak för mottagare av försörjningsstöd, ett aktivitetskrav för försörjningsstödmottagare och en kvalificering till vissa socialförsäkringsförmåner.

I dag lever för många människor i utanförskap med allvarliga följder för det svenska samhället och för individen. Det behövs fler insatser för att minska utanförskapet. För att förbättra integrationen och minska utanförskapet avser regeringen att föreslå ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända och en reformerad etableringsersättning. Regeringens tidigare förslag om ett frivilligt återvändningsbidrag kan ytterligare bidra till att minska utanförskapet.

Genom bidragsreformen tar regeringen ytterligare stora steg med åtgärder för att stärka arbetslinjen och ta itu med det stora utanförskapet i samhället.

Ett bidragstak för ökade drivkrafter till jobb för mottagare av försörjningsstöd

Det ekonomiska utbytet av att gå från försörjningsstöd till arbete behöver öka. Det gäller särskilt i familjer med många barn där de ekonomiska drivkrafterna för föräldrarna att ta ett arbete i många fall är alltför svaga. För vissa är det ekonomiska utbytet av ett arbete så pass lågt i dag att det inte lönar sig att ta ett arbete. Därför aviserar regeringen ett bidragstak som bl.a. innebär en modernisering av riksnormen och begränsningar av försörjningsstödet för större familjer. Tillsammans med begränsningar av möjligheten för socialnämnden att lämna försörjningsstöd utöver riksnormen bidrar detta till att stärka incitamenten för arbete på ett träffsäkert sätt. Därtill lämnar regeringen förslag som förbättrar socialnämndernas förutsättningar att kontrollera att arbetslösa biståndsmottagare står till arbetsmarknadens förfogande. Begränsningarna av försörjningsstödet för större familjer fasas in under 2027.

Det ekonomiska biståndet är samhällets yttersta skyddsnät när en individ inte kan tillgodose sina ekonomiska behov på annat sätt. Prövningen av biståndet utgår från individens behov och förutsättningar, oavsett var i landet han eller hon bor.

Den som vistas olovligen i landet ska inte ha rätt till ekonomiskt bistånd och därför avser regeringen att begränsa rätten till ekonomiskt bistånd för personer i denna situation. Ett begränsat utrymme ska fortsatt finnas för nödbistånd, t.ex. för mat och hjälp med transport till hemlandet.

Att öka drivkrafterna till arbete för mottagare av försörjningsstöd är också en viktig integrationsåtgärd. År 2024 var 80 procent av de ensamstående biståndsmottagarna med fyra eller fler barn utrikes födda, och motsvarande siffra för sammanboende var 95 procent. Begränsningen av försörjningsstödet för större familjer påverkar således främst utrikes födda.

För att ytterligare stärka de ekonomiska drivkrafterna att gå från försörjningsstöd till arbete avser regeringen att föreslå en ny tidsbegränsad statlig ersättning: jobbpremien. Denna ska tilldelas den som har lämnat försörjningsstöd för jobb.

Ett aktivitetskrav införs för mottagare av försörjningsstöd

En stor andel av de som mottar försörjningsstöd står långt ifrån arbetsmarknaden och tillhör grupper som har svårt att konkurrera om lediga jobb. Många kommuner tillhandahåller insatser för arbetslösa med försörjningsstöd, men både inriktningen och omfattningen på dessa skiljer sig väsentligt åt mellan olika kommuner. Många erbjuder inte heller aktivitet på heltid. Vuxna med försörjningsstöd som har arbetsförmåga ska mötas av tydliga krav från samhället och samtidigt ges möjlighet att ta del av riktade åtgärder som förbättrar deras konkurrenskraft på arbetsmarknaden. Regeringen avser därför att föreslå att ett aktivitetskrav införs för att förebygga och motverka långvarigt bidragsberoende och för att fler ska kunna försörja sig själva. Aktivitetskravet innebär som huvudregel en skyldighet för målgruppen mottagare av försörjningsstöd som har arbetsförmåga att delta i heltidsaktiviteter för att ha rätt till försörjningsstöd. Dessutom innebär det att kommunerna blir skyldiga att tillhandahålla aktiviteter som ska stärka deltagarnas förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden. Mottagare av försörjningsstöd som deltar i arbetsmarknadspolitiska program vid Arbetsförmedlingen, på heltid eller motsvarande hela sitt arbetsutbud, ska inte omfattas av aktivitetskravet.

Kvalificering till socialförsäkringsförmåner

Kraven som ställs för att kvalificera sig till den svenska välfärden behöver höjas för personer som bosätter sig i Sverige. Det är viktigt att de som får tillgång till förmåner

också bidrar till samhället genom att arbeta. De nuvarande regelverken för bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner riskerar att fungera som en tilldragningsfaktor för migranter och kan innebära att den som kommer till Sverige inte har tillräckliga incitament för att komma i arbete och få en egen försörjning. Detta kan leda till långvarigt bidragsberoende och utanförskap. Regeringen avser därför att föreslå en modell för kvalificering till vissa av de bosättningsbaserade förmånerna i socialförsäkringen.

Förbättrad etablering av nyanlända

Personer som invandrar till Sverige ska anstränga sig för att bli en del av det svenska samhället. Samhället ska både ställa krav på de nyanlända och ge möjligheter till integration. För att förbättra integrationen föreslår regeringen att ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända införs. Förslaget innebär bl.a. ett nationellt system med tidsbegränsat etableringsboende som villkoras med att nyanlända bidrar till sin etablering. I det nya systemet ökar flexibiliteten och kommunerna får ett större inflytande över mottagandet. Dessutom ska bostadssituationen och förekomsten av utanförskapsområden beaktas vid fördelningen av nyanlända mellan kommuner.

Det är viktigt att ersättningssystemen för nyanlända ger incitament till att ta ett arbete. Regeringen reformerar därför ersättningen till deltagare i etableringsprogrammet. Detta bedöms stärka incitamenten för kvinnor som har barn att delta i etableringsinsatser och att börja arbeta. Denna grupp nyanlända påbörjar i dag etableringsprogrammet senare än män och gruppen övergår till arbete i betydligt lägre utsträckning än män.

Ökad återvandring för minskat utanförskap

Den frivilliga återvandringen bör kraftigt stimuleras och ökas, vilket kan bidra till att minska antalet människor som lever i utanförskap och de följder som ett sådant utanförskap får för det svenska samhället och individen. Frivillig återvandring skapar möjligheter för individen till en nystart i livet och kan innebära att ekonomin och arbetskraften växer i ett land. För att stärka incitamenten för frivillig återvandring kommer återvändningsbidraget att höjas kraftigt 2026 enligt beslut fattade efter förslag i budgetpropositionen för 2025. Såväl det kraftigt höjda återvändningsbidraget som den stora bidragsreformen kommer var för sig och i kombination kunna leda till ett minskat utanförskap på sikt.

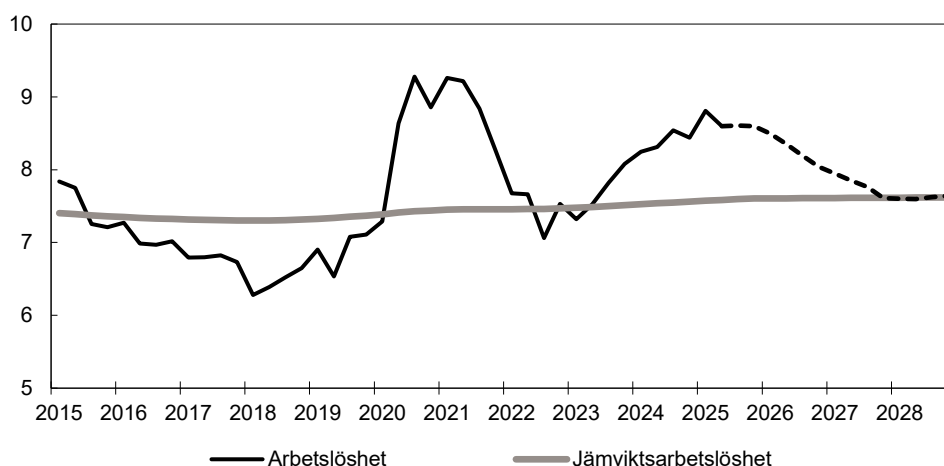
Fördjupning 1.2 Både konjunkturrell och strukturell arbetslöshet måste bekämpas

Svensk arbetsmarknad kännetecknas av ett högt arbetskraftsdeltagande och en hög sysselsättningsgrad. Samtidigt är arbetslösheten hög, 8,6 procent det andra kvartalet 2025, och den har ökat sedan början av 2023 (se diagram 1.2). För att kunna utforma ändamålsenliga åtgärder behövs en förståelse för orsakerna till både arbetslöshetens storlek och den nuvarande uppgången. Arbetslösheten är både konjunkturrell och strukturell. Den konjunkturrella arbetslösheten stiger normalt sett när efterfrågan i ekonomin är svag och minskar när efterfrågan ökar. Den strukturella arbetslösheten påverkas i regel inte av konjunkturrella variationer utan av hur väl arbetsmarknaden fungerar, dvs. den är i princip synonym med jämviktsarbetslösheten. Strukturella faktorer är t.ex. matchningen mellan arbetsgivare och arbetstagare, löneutvecklingen, institutioner, arbetskraftens kompetenser och sammansättning samt nivåer på skatter och transfereringar.

Ökningen av arbetslösheten sedan 2023 hänger framför allt ihop med en dämpad aktivitet i ekonomin, och är således konjunkturrell. Arbetslösheten väntas uppgå till 8,7 procent 2025. Den har då stigit med drygt 1 procentenhet över sin bedömda jämviktsnivå (se diagram 1.2). Den konjunkturrella arbetslösheten kan därför sägas utgöra ca 1 procentenhet av den totala arbetslösheten. Den strukturella arbetslösheten bedöms uppgå till omkring 7,5 procentenheter och utgör därmed närmare nio tiondelar av den totala arbetslösheten. Det återspeglas i att arbetslösheten de senaste decennierna har varit på en relativt hög nivå även i perioder då efterfrågeläget har varit gynnsamt. Jämviktsarbetslösheten går inte att mäta med exakthet, utan brukar uppskattas med hjälp av ekonometriska modeller och indikatorer (se vidare Finansdepartementets rapport Metod för beräkning av potentiella variabler november 2022 på [regeringen.se](https://www.regeringen.se)).

Diagram 1.2 Arbetslöshet och jämviktsarbetslöshet

Procent av arbetskraften, 15–74 år, säsongsrensade kvartalsvärden

Anm.: Jämviktsarbetslösheten är en bedömning av arbetslösheten när konjunkturen är i balans.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

En expansiv finanspolitik minskar den konjunkturrella arbetslösheten

Många av de som har förlorat arbetet under den nuvarande lågkonjunkturen är personer med visstidsanställning eller som arbetar i konjunkturkänsliga branscher, särskilt byggbranschen. Arbetslösheten har ökat mest bland unga (15–24 år). Unga är inte lika etablerade på arbetsmarknaden och har i högre grad visstidsanställningar, vilket gör gruppen konjunkturkänslig. Många unga arbetslösa är dock

heltidsstuderande vilket innebär att deras arbetsmarknadssituation förväntas förbättras när studierna avslutas. Män är mer drabbade av den lägre efterfrågan än kvinnor, vilket bedöms hänga ihop med att fler män än kvinnor arbetar i konjunkturkänsliga branscher, såsom byggbranschen. De som har blivit arbetslösa under lågkonjunkturen har i många fall en relativt stark konkurrensförmåga på arbetsmarknaden. De är ofta personer med utbildning och arbetslivserfarenhet och de bedöms i många fall jämförelsevis enkelt kunna hitta ett nytt jobb när efterfrågan på arbetskraft stiger.

Den konjunkturella arbetslösheten möts bäst genom att stötta aktiviteten i ekonomin och få fart på tillväxten. Regeringen bedriver därför en expansiv finanspolitik. På regeringens initiativ har t.ex. skatten på arbete sänkts och subventionsgraden för rotavdraget tillfälligt höjts för att stötta både byggbranschen och hushållen. Vidare har medel tillförts till en rad arbetsmarknads- och utbildningsinsatser för de som har svårare att återinträda på arbetsmarknaden. I tider då antalet lediga jobb är begränsat, är utbildning en särskilt lämplig åtgärd för att rusta arbetskraften. I denna proposition föreslår regeringen att medel tillförs för att antalet platser i yrkesvux och yrkeshögskolan ska öka ytterligare.

Det är viktigt att åtgärda konjunkturell arbetslöshet i tid eftersom den annars riskerar att bli långvarig och leda till kompetensförlust, svagare förankring på arbetsmarknaden och ökade matchningsproblem, vilket på sikt försämrar arbetsmarknadens funktionssätt och ökar den strukturella arbetslösheten.

Den strukturella arbetslösheten kräver åtgärder som förbättrar arbetsmarknadens funktionssätt

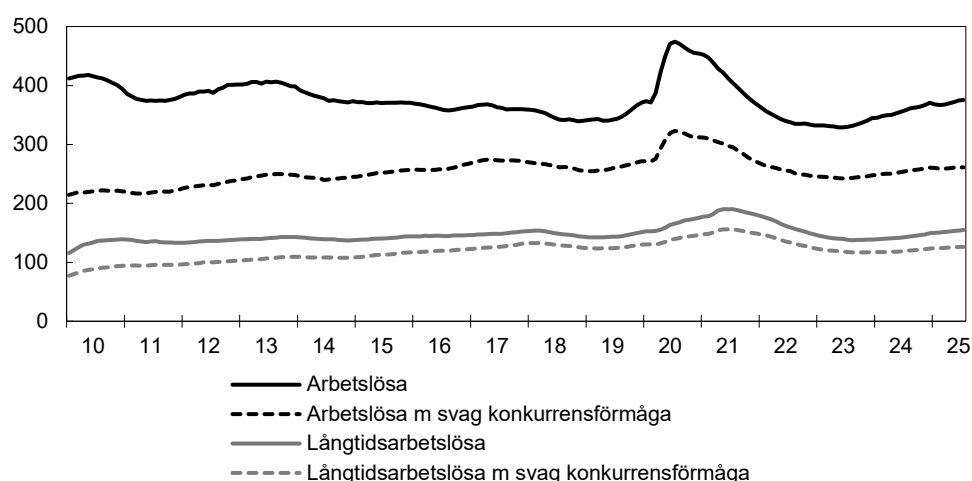
Den strukturella arbetslösheten bedöms ha varit hög sedan 1990-talskrisen och utgör således inget nytt problem. De strukturella utmaningarna på arbetsmarknaden i dag kan främst kopplas till att många arbetslösa inte har de kvalifikationer som efterfrågas av arbetsgivare, vilket också leder till långa arbetslöshetstider. En förklaring är att en stor andel av de arbetslösa är utrikes födda. Denna grupp har i genomsnitt svårare att få ett arbete än inrikes födda. Arbetslösheten 2024 var bland utrikes födda 16 procent och bland inrikes födda 6 procent. Arbetslösheten för utomeuropeiskt födda var än högre, 19 procent 2024, dvs. drygt tre gånger högre än för inrikes födda. Låga kvalifikationer och bristande kunskaper i det svenska språket är en utmaning för många arbetslösa utrikes födda. Avsaknad av kontaktnät och diskriminering kan också vara utmaningar som många utrikes födda möter och som minskar möjligheterna att få jobb.

De strukturella utmaningarna på arbetsmarknaden syns också i att ca 70 procent av de inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen tillhör minst en av de fyra grupper som Arbetsförmedlingen klassar som grupper med svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden (se diagram 1.3.) Över tid har andelen arbetslösa med svag konkurrensförmåga ökat (se svart streckad linje i diagram 1.3), vilket främst beror på att de inskrivna arbetslösa som är utomeuropeiskt födda har blivit fler. Grupperna med svag konkurrensförmåga har generellt lägre jobbchanser än övriga arbetslösa, oberoende av konjunkturläget, och löper i genomsnitt högre risk för att bli långtidsarbetslösa.

Att arbetslösheten har ökat de senaste åren innebär att konkurrensen om jobben har blivit hårdare och att personer med svag konkurrensförmåga har fått en svårare situation. Den utdragna återhämtningen på arbetsmarknaden riskerar att förstärka de strukturella problemen och ytterligare öka långtidsarbetslösheten. Det är därför viktigt med både konjunkturstabiliserande politik för att öka efterfrågan i ekonomin och strukturella reformer för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt och varaktigt sänka arbetslösheten.

Diagram 1.3 Inskrivna arbetslösa

Tusental, säsongsrensade månadsvärden

Anm.: Inskrivna arbetslösa inkluderar öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd. Från och med januari 2023 avser statistiken åldersgruppen 16–65 år. Till och med december 2022 avser statistiken åldersgruppen 16–64 år. Med svag konkurrensförmåga avses inskrivna arbetslösa som tillhör minst en av de fyra grupper som Arbetsförmedlingen bedömer har svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden: utomeuropeiskt födda, personer med högst förgymnasial utbildning, personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och personer som är 55 år eller äldre. Med långtidsarbetslös avses 12 månader och längre.

Källa: Arbetsförmedlingen.

Regeringen bedriver en bred politik för att minska den strukturella arbetslösheten och stärka de arbetslösas förutsättningar att ta ett arbete. Den första delen handlar om att återupprätta arbetslinjen. Regeringens bidragsreform består av ett bidragstak genom bl.a. en begränsning av försörjningsstödet för större hushåll, ett aktivitetskrav för mottagare av försörjningsstöd, en jobbprenie och kvalificering till vissa bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner (se vidare avsnittet Reformen för fler i arbete och ett minskat utanförskap). Därtill har regeringen lagt fram flera budgetar med sänkt skatt på arbete för framför allt låg- och medelinkomsttagare, för att göra det mer lönsamt att arbeta. Regeringen har även reformerat arbetslöshetsförsäkringen för att öka incitamenten för arbetslösa att söka och ta ett jobb.

En annan del av regeringens strategi för att varaktigt sänka arbetslösheten handlar om att stärka de arbetslösas färdigheter. Utbildningsinsatser förbättrar matchningen på arbetsmarknaden och minskar den strukturella arbetslösheten genom att fler arbetstagare får de kvalifikationer som efterfrågas när ekonomin återhämtar sig. Särskilt effektiva är korta, yrkesinriktade utbildningar som är anpassade efter arbetsmarknadens behov, såsom arbetsmarknadsutbildningar och yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå. Regeringen har därför tagit initiativ till att medel tillförts för att utöka antalet platser i yrkeshögskolan och yrkesvux i flera led under mandatperioden och föreslår i denna proposition ytterligare förstärkningar. Regeringen föreslår även ett tillskott för att få upp volymerna i arbetsmarknadsutbildning inom vårdområdet där bristen på arbetskraft är särskilt stor.

Därutöver har regeringen förstärkt stödet till de som står allra längst från arbetsmarknaden, genom att Arbetsförmedlingen i högre utsträckning ska tillhandahålla förstärkt stöd med egen personal till arbetssökande med stora stödbehov. Regeringen har också sett till att etableringsjobben kommit på plats, i syfte att förbättra nyanländas och långtidsarbetslösas ställning på arbetsmarknaden.

Förbättra villkoren för företagande

En grundförutsättning för ökad tillväxt är goda villkor för Sveriges företagare. Genom enklare regler, snabbare tillståndprocesser och bättre kompetensförsörjning rivs hinder för tillväxt och företagens möjligheter att fokusera på sin kärnverksamhet stärks. För ökad produktivitet krävs även välfungerande marknader med god konkurrens.

Enklare och mer lönsamt att driva företag

Det ska bli enklare och mer lönsamt att driva företag. Små och växande företag är viktiga för svensk ekonomi. Därför har regeringen bl.a. tagit initiativ till en utvidgning av växa-stödet och initierat ett systematiskt regelförenklingsarbete.

För att stärka ungas möjligheter på arbetsmarknaden och samtidigt underlätta för företag som anställer unga att behålla och nyanställa personal avser regeringen att föreslå en tillfällig nedsättning av arbetsgivaravgifterna för unga under 2026 och 2027.

Regeringen föreslår även att skattereglerna för delägare i fåmansföretag (de s.k. 3:12-reglerna) förenklas och förbättras. För att ytterligare förenkla för företag föreslår regeringen även ett långsiktigt tillskott för förvaltning av verksamt.se och utveckling av webbplatsen med branschanpassad guidning och Tillväxtverket föreslås tilldelas medel för att se över förutsättningarna för myndigheter att publicera sina handläggningstider på webbplatsen. Vidare ska Bolagsverket utveckla en tjänst för digital inlämning av årsredovisningar.

För att underlätta för livsmedelskedjans företag och stärka deras konkurrenskraft avsätts medel för en mer effektiv och likvärdig livsmedelskontroll. För att stärka Sveriges försörjningsberedskap föreslår regeringen att den tillfälliga förstärkningen av skattenedsättningen för jordbruksdiesel förlängs så att den även gäller förbrukning under 2026. Den 1 juli 2025 sänktes alkoholskatten på öl från oberoende småbryggerier. Regeringen avser att utöka denna nedsättning så att även andra alkohol-drycker från oberoende småproducenter får nedsatt skatt.

Regeringen avser att föreslå att mervärdesskattesatsen på tillträde till danstillställningar sänks från 25 procent till 6 procent, så att tillträdet till bl.a. dansbandsevenemang får samma skattesats som tillträdet till konserter. Syftet med förslaget är att främja dans och kultur.

Sjöfarten är central för Sveriges handel med omvärlden. Svenska rederier behöver ha konkurrensvillkor som är likvärdiga med villkoren för rederier i jämförbara länder i Europa. Regeringen avser därför att föreslå förbättringar av systemet med tonnage-beskattning så att fler företag och fartyg ska kunna omfattas.

Tillståndprocesser ska bli snabbare och mer förutsebara

För att främja näringslivets konkurrenskraft och möta klimatomställningens utmaningar krävs snabba och förutsebara tillståndprocesser. Regeringen avser att gå vidare med förslag om att inrätta en ny myndighet för miljöprövning för att förenkla och effektivisera miljöprövningar. Därtill föreslår regeringen förstärkningar till bl.a. Tillväxtverket, Sveriges geologiska undersökning, Naturvårdsverket och länsstyrelserna för att i högre grad både förenkla och snabba på tillståndprocesser i syfte att stärka näringslivets möjligheter att växa.

Förbättrad kompetensförsörjning för att stärka Sveriges konkurrenskraft

För att Sverige ska stå starkt och konkurrenskraftigt inför framtiden och fortsätta att utvecklas som kunskapsnation är kompetensförsörjningen avgörande. Kompetens

från både kvinnor och män måste tas tillvara. Yrkesverksamma behöver långsiktig kompetensutveckling. Regeringen föreslår därför att medel tillförs för fortsatt satsning på korta högskolekurser inom strategiska områden, såsom artificiell intelligens (AI) och batteri- och produktionsteknik. Regeringen avser även att presentera förslag på en särskild ersättningsmodell för universitet och högskolor avseende utbildning för yrkesverksamma med fokus på omställning och vidareutbildning och föreslår särskilda medel för att stärka utvecklingen av sådan utbildning.

Sverige har en lång och fantastisk historia av forskning, innovationer och entreprenörskap som bör vårdas. För detta kan ett framtida Nobel Center vara betydelsefullt. Regeringen budgeterar sedan tidigare för årliga stöd till Nobelprismuseet och staten har för avsikt att spela en roll i driften av det nya centret.

Mer AI-användning för ökad innovation och produktivitet

Utveckling och användning av AI är av betydelse för innovation och produktivitet. Regeringen föreslår därför flera satsningar för ökad användning av AI, bl.a. genom en AI-verkstad för offentlig förvaltning och genom tillskott av medel till Vinnova och Vetenskapsrådet för att medfinansiera AI-optimerade superdatorer i den svenska AI-fabriken (ett ekosystem som ska främja samarbete mellan akademi och näringsliv för att driva innovation och utveckling inom AI). Finansieringen via Vetenskapsrådet avser främst forskningsinfrastruktur, medan finansieringen via Vinnova avser stöd till näringslivets nyttjande av AI-beräkningskapacitet för att främja innovation hos bl.a. start-up-företag och små och medelstora företag. Bland regeringens satsningar på AI ingår också en s.k. data-steward hos Statistiska centralbyrån för samordning av datahantering och datadelning. Regeringen avser också att lämna förslag som möjliggör för polisen att använda AI för brottsbekämpning genom ansiktsigenkänning i realtid.

Fler bostäder och stärkt infrastruktur för att stärka svensk tillväxt

En väl fungerande bostadsmarknad är central för svensk tillväxt. Det handlar bl.a. om att människor ska kunna flytta dit arbeten finns. Samtidigt finns strukturella hinder som försvårar byggandet, bl.a. komplicerade regelverk. Regeringen har därför genomfört ett stort antal regelförenklingar på bygg- och bostadsområdet. Detta arbete fortsätter och regeringen avser därför att genomföra lättnader i byggkraven vid ändring, ombyggnad och omvandling av byggnader, exempelvis för att förenkla konvertering av kontorslokaler till bostäder. Regeringen avser också att höja bolånetaket och slopa det skärpta amorteringskravet.

Regeringen vill även fortsätta stärka befintlig infrastruktur för hela landet och föreslår ökat stöd till sjö- och flygräddning samt till icke-statliga flygplatser. För att underlätta fortsatta godstransporter på järnväg föreslår regeringen också att den befintliga miljökompensationen för godstransporter på järnväg ska förstärkas.

För att stödja näringslivets gröna omställning och bostadspolitisk utveckling i framför allt norra Sverige avsätter regeringen ytterligare medel till Norrlandsfonden.

Väl fungerande marknader med god konkurrens

Främjandet av en effektiv konkurrens är grundläggande för ökad produktivitet, långsiktigt konkurrenskraftiga företag och rimliga priser för hushållen. En del i detta arbete är att motverka att privata aktörer drabbas av osund konkurrens från offentliga aktörer. Regeringen avser därför att lämna förslag för att göra reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet mer ändamålsenliga.

En annan del i arbetet är att förhindra företagskoncentrationer som skulle kunna skada konkurrensen. Regeringen avser därför att föreslå förbättringar av Konkurrensverkets möjlighet att pröva koncentrationer som kan hämma konkurrensen på små och lokala marknader. Regeringen avser även att införa en informationsplikt för företag om företagskoncentrationer som i dag inte omfattas av anmälningssplikt. Slutligen avser regeringen att införa ett nytt verktyg som gör det möjligt för Konkurrensverket att besluta om konkurrensfrämjande åtgärder avseende marknaders funktionssätt och föreslår därför att myndigheten tillförs medel för detta.

Svenska företag vill exportera till Ukraina och bidra till uppbyggnad av landet men den höga risken är ofta en stor utmaning. Regeringen föreslår därför utökningar av de huvudsakligen biståndsfinansierade särskilda exportkreditgarantierna för affärer med Ukraina.

Fördjupning 1.3 Åtgärder för långsiktig tillväxt

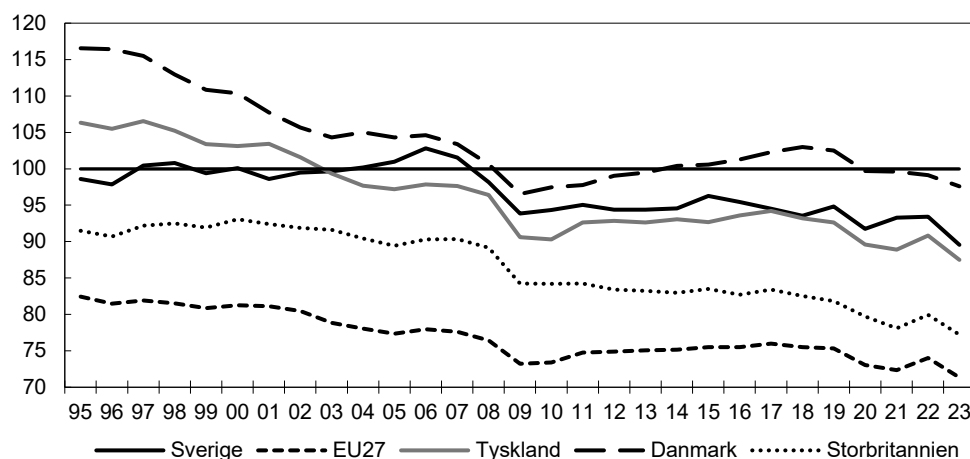
En långsiktigt hög tillväxt är grunden för ett lands välbefinnande. En hög tillväxt är en förutsättning för att Sverige ska kunna behålla hög kvalitet i välfärden och samtidigt kunna finansiera nödvändiga investeringar i exempelvis försvar och rättsväsende. Det är också en förutsättning för stigande reallöner och för att finansiera nödvändiga samhällsinvesteringar. BNP-tillväxten ett enskilt år beror till stor del på konjunkturen, men för landets långsiktiga tillväxt är det strukturella faktorer som har störst betydelse, i huvudsak hur mycket människor arbetar och hur produktiva de är i sitt arbete. För att öka tillväxten är det viktigt att så många som möjligt arbetar och att den s.k. arbetsproduktiviteten är hög. Arbetsproduktiviteten påverkas av flera faktorer som huvudsakligen kan delas in i tre kategorier: mängden och kvaliteten på kapital i form av exempelvis anläggningar, maskiner och inventarier (kapitalintensitet), arbetskraftens humankapital samt total faktorproduktivitet (TFP). I faktorn TFP ingår exempelvis nivån av teknologisk utveckling och i vilken grad institutioner och lagstiftning skapar välfungerande marknader och sunda konkurrensförhållanden som främjar innovation och strukturomvandling.

Sverige står sig väl gentemot jämförbara länder men den trendmässiga produktivitetstillväxten har sjunkit

Sverige har vid internationella jämförelser en hög arbetsproduktivitet och ligger tydligt högre än genomsnittet i EU. I förhållande till USA låg arbetsproduktiviteten i Sverige på ungefär samma nivå fram till finanskrisåret 2009, men därefter har nivån varit lägre än den i USA (se diagram 1.4). Att Sverige presterar relativt väl i internationella jämförelser tillskrivs ofta att Sverige har en högt utbildad arbetskraft, ett gott företagsklimat, höga investeringar i forskning och utveckling samt väl utvecklade kapitalmarknader.

Diagram 1.4 Arbetsproduktivitetsens utveckling i utvalda länder jämfört med USA

BNP per arbetad timme, fasta priser, USA = 100

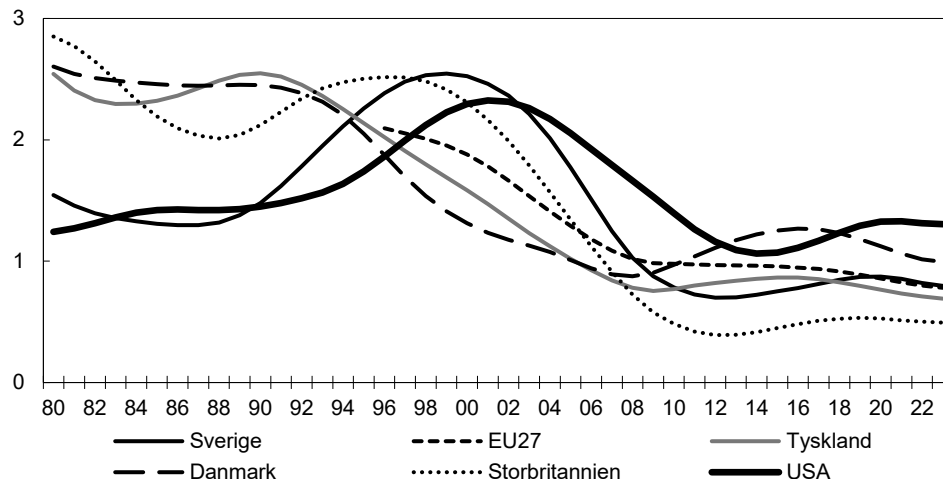
Källor: OECD och egna beräkningar.

Samtidigt har produktivitetstillväxten i Sverige trendmässigt sjunkit. Samma utveckling ses i flera andra jämförbara länder (se diagram 1.5). Enligt forskningen beror nedgången framför allt på en lägre investeringstillväxt och en lägre tillväxt i TFP, men även bidraget från humankapitalet har minskat över tid. Eftersom mönstret till stor del är gemensamt för många länder är det sannolikt att även förklaringen till stor del är gemensam. Möjliga förklaringsfaktorer är bl.a. lägre investeringstillväxt i spåren av finanskrisen, en ökad betydelse av mätfel, förändringar i näringslivets bransch-sammansättning, minskad internationalisering, ett mindre dynamiskt näringsliv och en

mindre effektiv allokering av både arbete och kapital (SOU 2024:29 s. 142 och 143). Produktivitetskommissionen skriver dock att allt tyder på att landsspecifika faktorer ändå är fortsatt viktiga för produktivitetens utveckling och att det därför finns utrymme för den inhemska politiken att förbättra ett lands förutsättningar. Bland sina förslag för att främja produktiviteten i Sverige lyfter Produktivitetskommissionen i sitt delbetänkande åtgärder inom områdena det finanspolitiska ramverket, regel-förenklingar, tillståndprocesser, bostäder och byggande, transportinfrastruktur, utbildning, produktivitet i offentlig sektor, policyutveckling och försöksverksamhet, kommunsektorn m.m., och skatter.

Diagram 1.5 Tillväxttrender arbetsproduktivitet

Årlig procentuell förändring, trendjusterade årsvärden

Anm.: Trenden har beräknats genom att HP-filtrera den faktiska serien. Det medför att enskilda årstakter i diagrammet inte överensstämmer med de faktiska.

Källor: OECD och egna beräkningar.

Regeringen arbetar brett för att öka tillväxten

Regeringen arbetar brett för att öka tillväxten. Det handlar om reformer på ett antal områden:

- Öka drivkrafterna till arbete: Genom sänkt skatt på arbetsinkomster har incitamenten stärkts för personer att ta ett jobb, vidareutbilda sig eller ta mer ansvar på sitt befintliga jobb. Detta bidrar till att öka arbetskraftsutbudet och arbetskraftens humankapital. Det kan samtidigt leda till bättre matchning på arbetsmarknaden eftersom det blir mer lönsamt att söka sig till mer högavlönade jobb där produktiviteten också är högre. Även regeringens bidragsreform ökar drivkrafterna till arbete (se vidare avsnittet Reformer för fler i arbete och ett minskat utanförskap).
- Förbättra företagens kompetensförsörjning: Regeringen har även vidtagit särskilda åtgärder för att möta den kompetensbrist som finns inom vissa sektorer. Exempelvis har expertskatten reformerats för att göra det enklare att rekrytera utländsk expertkompetens. Sedan tidigare har det på regeringens initiativ tillförts medel för korta högskolekurser inom strategiska områden, såsom batteriteknik, grön omställning och AI. Denna satsning vill regeringen nu göra permanent. Genom att på dessa sätt öka tillgången på arbetskraft med rätt humankapital möjliggör regeringen för ekonomin att snabbare expandera inom sektorer där produktiviteten är hög.
- Underlätta för företagande: Regeringen har därtill genomfört flera åtgärder för att underlätta för företagare. Förenklingsrådet och Implementeringsrådet arbetar kontinuerligt med att identifiera regelförbättringar. Regeringen har också höjt gränsen för när företagare behöver betala mervärdesskatt, gjort

skatteförenklingar som underlättat att driva företag och sänkt arbetsgivaravgifterna via ett utvidgat växa-stöd. Regeringen arbetar också med att korta företagens tillståndsprocesser. Detta arbete syftar till att öka dynamiken i svensk ekonomi och möjliggöra fler produktiva investeringar, något som bidrar till såväl ökad total faktorproduktivitet som ökad kapitalintensitet. Slutligen arbetar regeringen även för att främja och öka kvinnors företagande.

- Satsningar på forskning och infrastruktur: Regeringen har genomfört stora satsningar på fysisk och digital infrastruktur samt på forskning och AI. Hösten 2024 överlämnade regeringen en historiskt stor infrastrukturproposition och den största forskningspropositionen någonsin till riksdagen. Dessa satsningar har potential att öka den totala faktorproduktiviteten genom att t.ex. minska företagens transaktionskostnader och genom att främja nya innovationer och ökad teknikspridning. För att ge företag incitament till ökade investeringar i forskning och utveckling har regeringen under mandatperioden höjt taket för det s.k. FoU-avdraget.

Även åtgärder som regeringen genomför av andra anledningar än för att öka tillväxten kan ha en positiv påverkan på den. Exempelvis kan satsningar på att bekämpa kriminaliteten göra att företagare blir mer benägna att investera i och utöka sin verksamhet. Sådana satsningar kan dessutom minska behovet av investeringar som endast syftar till att skydda sig mot att utsättas för brott. Ett annat exempel är att satsningar på skola bidrar till att humankapitalet ökar på lång sikt.

En välfärd att lita på

Sverige ska vara ett land med en välfärd att lita på. Regeringen fortsätter arbetet med att skapa bättre förutsättningar för förskolor och skolor och återupprätta en stark kunskapsskola. Regeringen arbetar även med att strukturellt förbättra vården, genom bl.a. satsningar på att korta köerna. För att möjliggöra satsningar som säkrar framtidens välfärd krävs mer träffsäkra statsbidrag och att den offentliga sektorns resurser används effektivt.

Återupprätta en stark kunskapsskola

Få saker är så viktiga för Sveriges framtid som skolan. En bra skolgång stärker barn och ungas framtidsutsikter och är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förebygga utanförskap, kriminalitet, missbruk och ohälsa. Regeringen presenterar därför det största reformpaketet på skolans område på trettio år. Regeringens påbörjade arbete för en utbildning på vetenskaplig grund med en förskola av hög kvalitet och en stärkt kunskapsskola måste fortsätta. Ett viktigt steg är att få på plats läroplaner som är tydligt inriktade på ämneskunskaper och grundläggande färdigheter. Regeringen föreslår därför bl.a. att medel avsätts för införande av nya läroplaner och förstärkning av kunskapsbidraget samt statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan. För att skapa så goda förutsättningar som möjligt för lärarna att bedriva en undervisning av hög kvalitet så föreslår regeringen också att medel avsätts för en reglering av tiden för undervisningsuppdraget. Regeringen avser vidare att lärar- och förskollärarytbildningarna ska reformeras, bl.a. för att säkerställa att studenterna är väl förberedda för yrkeslivet samt frigöra resurser för att höja kvaliteten.

Det behövs mer ordning i skolsystemet. Oseriösa och olämpliga aktörer ska bekämpas samtidigt som transparensen, rättssäkerheten och likvärdigheten i betygsättningen ska öka. Det ska exempelvis inte vara möjligt att locka till sig elever genom att sätta s.k. glädjebetyg. Regeringen föreslår därför att medel avsätts för att genomföra förslag som innebär utökad insyn och skärpta villkor för friskolesektorn samt att ett nytt betygssystem införs.

Det behövs även mer ordning i klassrummen. Regeringen avser att lämna förslag för att stärka tryggheten och studieron, bl.a. utökade befogenheter för rektorer och lärare samt förlängda tidsramar för vissa disciplinära åtgärder och införandet av möjligheten att neka tillträde för elever som allvarligt hotar säkerheten och tryggheten på skolan. Vidare föreslår regeringen att medel avsätts för ett förstärkt och förlängt statsbidrag för skolsociala team och ett införande av mobilförbud under hela skoldagen. Det är därtill viktigt att elever får det stöd som de behöver. Regeringen föreslår därför att medel avsätts för införande av stödundervisning och för att stärka ungas tillgång till elevhälsa.

Säkerhetsarbetet i skolväsendet behöver stärkas och regeringen föreslår därför att medel avsätts för en förlängning av statsbidraget för säkerhetshöjande åtgärder i skolväsendet. Regeringen satsar också på en förskola av hög kvalitet med ett högt deltagande genom förslag om ett förstärkt statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan och ett fribelopp för inkomster inom ramen för maxtaxan.

Tillgänglighet och kvalitet i hälso- och sjukvård och omsorg

Regeringens ambition är att vårdköerna ska kortas och tillgängligheten till hälso- och sjukvården ska öka. Regeringen genomför därför en rad satsningar för att intensifiera det arbetet. Det rör sig bl.a. om stärkta ekonomiska incitament för att regionerna ska korta vårdköerna inom vissa diagnosgrupper och ansluta sina vårdgivare till systemet för nationell vårdförmedling, en riktad satsning för att förstärka ätstörningsvården

samt fortsatta satsningar för att etablera en nationell digital infrastruktur som gör hälsodata tillgänglig i hela vårdkedjan. Dessutom föreslår regeringen att ytterligare medel tillförs för att förbättra tillgängligheten i hälso- och sjukvården genom att korta värdköer och väntetider. Medlen är prestationsbaserade och en nationell samordnare kommer att arbeta med relevanta aktörer för att medlen ska användas på ett effektivt sätt. Regeringen avser också att fortsätta arbetet med att se över de medicinska kraven för körkortstillstånd, vilket väntas innebära en minskad belastning på hälso- och sjukvården och frigöra tid för annan vård. Dessutom föreslår regeringen att satsningen på stöd till nära vård i lands- och glesbygd förlängs. Regeringen föreslår även att medel tillförs för ökad nationell styrning av kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården samt särskilda medel till cancervården.

Hälso- och sjukvården behöver anpassas till flickors och kvinnors vårdbehov, inte minst avseende vården vid endometrios och klimakteriebesvär men även t.ex. kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa. Vidare behöver den nationella planen för vården vid graviditet, förlossning och tiden efter genomföras. Regeringen föreslår därför att medel tillförs för att stärka vården för kvinnors och flickors hälsa.

Regeringen föreslår även en förstärkning av den specialiserade psykiatriska vården för vuxna för att möta det växande behovet av psykiatrisk vård, särskilt inom heldygn- och tvångsvården. Förslaget omfattar medel till regionerna för att bl.a. öka vårdkapaciteten, stärka de akutpsykiatriska verksamheterna och genomföra insatser för att göra vården mer flexibel utifrån patientens behov. Det är vanligt att personer som får vård på grund av skadligt bruk eller beroende också har en psykiatrisk diagnos. Därför avsätter regeringen medel för att genomföra samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser för personer med samsjuklighet.

Regeringen föreslår att ytterligare medel tillförs för att genomföra den tandvårdsreform som förslogs i budgetpropositionen för 2025 och träder i kraft den 1 januari 2026. Regeringen föreslår även att särskilda medel avsätts för att säkerställa kompetensförsörjningen inom tandvården. Regeringen avser också att föreslå ett avskaffande av de ekonomiska särreglerna för tandvård för asylsökande och vissa personer utan uppehållstillstånd, den s.k. 50-lappen.

För att öka kompetensen och höja kvaliteten i omsorgen föreslår regeringen att Äldreomsorgslyftet förlängs till år 2027 och utvidgas så att personal i LSS-verksamhet får en motsvarande möjlighet till kompetensutveckling på arbetstid. Vidare föreslår regeringen att det införs ett språkkrav i äldreomsorgen för att stärka kvaliteten och patientsäkerheten.

Regeringen tar även ytterligare steg för att stärka folkhälsan. Regeringen avser att inkludera vaccination mot vattkoppor i det nationella allmänna vaccinationsprogrammet för barn. Det kommer att stärka folkhälsan, minska sjukdomsburden, avlasta hälso- och sjukvården samt beräknas minska kostnaderna för tillfällig föräldrapenning.

Det är viktigt att förbättra situationen för de mest sårbara i samhället. Regeringen avser därför att stärka arbetet med att förebygga och motverka hemlöshet genom en förnyad hemlöshetsstrategi. Utöver detta föreslår regeringen att det ska avsättas medel för att stärka vården för barn och vuxna som har utsatts för sexuellt våld.

Åtgärder för att stärka civilsamhället

Civilsamhället stärks genom att en skattereduktion för gåvor som lämnas av juridiska personer införs, för att stimulera mer givande, bl.a. till verksamheter med sociala ändamål. Regeringen föreslår också en satsning på idrottsanläggningar, samt på att

stärka simundervisningen i vissa utanförskapsområden. Därutöver stärks folkhögskolorna för att bl.a. yrkesutbilda personer med svaga språkkunskaper och för att underlätta för personer med funktionsnedsättning.

Bekämpa brottsligheten

Att återupprätta tryggheten i Sverige är vår tids stora frihetsfråga. Den organiserade brottsligheten utgör ett allvarligt hot mot det öppna demokratiska samhället, den enskilda människans fri- och rättigheter och grunderna för vår rättsstat. Utsatthet för kriminalitet skapar otrygghet, och utan trygghet begränsas friheten. För att vända utvecklingen genomför regeringen den största offensiven i svensk historia mot organiserad brottslighet. Regeringen har tidigare presenterat förslag på omfattande åtgärder för att stärka brottsbekämpande myndigheters förmåga och effektivitet genom mer resurser, nya verktyg och skärpta straff.

Ambitionsnivån i kampen mot brottsligheten ska även fortsättningsvis vara hög. Det förebyggande arbetet är avgörande för att alla barn ska kunna få en bra start i livet och för att upptäcka risksignaler tidigt. Regeringen föreslår och aviserar därför i denna proposition ytterligare reformer för att öka tryggheten.

Regeringen växlar också upp arbetet mot hedersförtrycket, mot våld i nära relationer och mot prostitution och människohandel.

Hatbrott är aldrig acceptabelt oavsett vem som utsätts. Regeringen avser att ge Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att ta fram ett fördjupat kunskapsunderlag om hatbrott, såväl hatbrott som riktas mot minoriteter som mot den svenska majoritetsbefolkningen. Brå ska bl.a. utifrån ny och befintlig kunskap belysa erfarenheter av utsatthet för hatbrott och dess konsekvenser.

Den organiserade brottsligheten och det grova våldet ska bekämpas

En av regeringens mest prioriterade uppgifter är att med kraft trycka tillbaka den organiserade brottsligheten. Regeringen fortsätter därför att lägga om rättspolitik och avser bl.a. att lämna förslag som innebär att kvotdelen av straffet som avtjänas före villkorlig frigivning höjs från två tredjedelar till tre fjärdedelar för dem som har dömts till sex års fängelse eller mer. Därtill avser regeringen att föreslå en skärpning av straffskalorna för ett flertal brott, bl.a. grov misshandel och grov våldtäkt. Det syftar bl.a. till att trycka tillbaka gängkriminaliteten och att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Regeringen avser även att lämna förslag om att en ny tidsbestämd frihetsberövande påföljd införs samt att straffen för gängkriminella höjs med det dubbla. Regeringen avser även att se över nivåerna för dagsböter.

Den grova och organiserade brottsligheten går allt lägre ned i åldrarna. För att vända utvecklingen måste barn och unga som begår brott mötas av tydliga reaktioner från samhället. Regeringen har sedan tidigare aviserat att ungdomsfängelser ska inrättas.

Regeringen avser även att lämna förslag om att under en begränsad period sänka straffbarhetsåldern för allvarliga brott till 13 år och att kraftigt minska ungdomsreduktionen för 15–17-åringar.

Regeringen avser vidare att under mandatperioden gå vidare med övriga förslag i betänkandet En straffreform (SOU 2025:66). Det handlar bl.a. om avskaffad fängelsepresumtion, slopade s.k. billighetsskäl, skärpt straffmätning genom en särskild regel som tar sikte på att hela straffskalan ska komma till användning och skärpt straffmätning för flerfaldig brottslighet som innebär att utgångspunkten ska vara att straffen för de tre svåraste brotten ska mätas fullt ut. I nuläget bedöms inte tidpunkten när Kriminalvården kommer att ha uppnått nödvändig kapacitet för att genomföra

reformen kunna fastställas med tillräcklig säkerhet. Detta har sin bakgrund bl.a. i Kriminalvårdens kraftiga expansion och andra lagändringar som påverkar myndigheten. För att säkerställa att de steg som kommer att tas faktiskt också kan hanteras av Kriminalvården bör lagändringarna träda i kraft den dag som regeringen bestämmer. Ikraftträdandet bör ske med beaktande av vikten av förutsebarhet för enskilda och av framförhållning för berörda myndigheter.

Kriminalvården ska ha rätt förutsättningar för att skyndsamt och effektivt kunna expandera sin verksamhet. Som en del i regeringens arbete med att avlasta den hårt ansträngda svenska kriminalvården har Sverige undertecknat ett avtal om att hyra anstaltsplatser i Estland. För att möjliggöra ytterligare avlastning avser regeringen att låta utreda strafftidsförkortning för utvisningsdömda i syfte att fler ska lämna landet samt hemarrest som alternativ till häktning.

Som en del av omläggningen genomförs också ett perspektivskifte från gärningsman till brottsoffer och samhällsskydd, där brottsoffrets ställning stärks. Därför avser regeringen att föreslå att brottsoffer ska kunna få sin ersättning utbetald så snabbt och enkelt som möjligt och inte längre själva tvingas driva in skadestånd från sina förövare.

Regeringen arbetar aktivt med frågan om polistillväxt och har sett till att Polismyndigheten tillförts betydande resurser för detta. Regeringens arbete med en betald polisutbildning och satsning på polisaspiranternas villkor förväntas medföra att polisyrket blir mer attraktivt. Regeringen föreslår därför att medel avsätts för att inrätta polisutbildningen vid ytterligare ett lärosäte.

Rekryteringen av barn och unga måste brytas

Rekryteringen av barn och unga till den organiserade brottsligheten utgör en stor utmaning för samhället. Med målet att stärka det tidiga och förebyggande arbetet mot gängrekrytering avser regeringen att föreslå att socialnämnder ges möjlighet att besluta om att barn, unga och vårdnadshavare ska delta i öppna insatser utan samtycke. Reformen bedöms ha stor betydelse för att i ett tidigt skede kunna stödja och skydda barn och unga, och därmed förebygga en negativ utveckling. För att ge kommunerna goda förutsättningar att placera barn och unga som har behov av social barn- och ungdomsvård föreslås en förstärkning av statsbidraget till kommunerna för sådana placeringar.

Vidare föreslår regeringen ytterligare resurser till Statens institutionsstyrelse för att myndigheten ska kunna öka platskapaciteten och förbättra kvaliteten på den fysiska miljön samt säkerställa trygghet och säkerhet för barn och unga, klienter och personal. Medel föreslås också tillföras för att myndigheten ska kunna tillämpa nya utökade befogenheter, t.ex. när det gäller utökade rums- och kroppsvisitationer, avskildhet av säkerhetsskäl och allmän inpasseringskontroll.

Regeringen föreslår också att det statliga stödet till avhopparverksamhet riktad till barn och unga förstärks. Satsningen omfattar operativt och utvecklat stöd till kommunerna samt uppföljning och utvärdering av insatsernas resultat. För att även nå barn och unga som inte omfattas av den myndighetsgemensamma definitionen av avhoppare föreslår regeringen även ett riktat statsbidrag till kommunerna. Bidraget ska stärka socialtjänstens förutsättningar att erbjuda lämpliga insatser till barn och unga utan direkt hotbild, men med behov av stöd för att lämna en kriminell livsstil.

Strypa den kriminella ekonomin och stoppa felaktiga utbetalningar

Regeringen fortsätter att kraftsamla mot den kriminella ekonomin eftersom pengar är den organiserade brottslighetens drivkraft. I denna proposition lämnas därför flera förslag som ytterligare förstärker arbetet mot den kriminella ekonomin.

Brott mot välfärden är en lukrativ inkomstkälla för den organiserade brottsligheten. Det handlar om att kriminella aktörer på felaktiga grunder systematiskt tillskansar sig bidrag och ersättningar men även att de själva driver välfärdsverksamhet för att komma åt offentliga medel. Det ska inte vara möjligt för kriminella och oseriösa leverantörer att driva exempelvis vårdcentraler och skolor. Regeringen arbetar därför fortsatt för att utestänga kriminella och oseriösa leverantörer från att delta i valfrihetssystem. Konkurrensverket har därför fått i uppdrag att lämna förslag som motverkar detta. Dessutom föreslår regeringen i denna proposition ökade resurser till Inspektionen för vård och omsorg för att fortsatt prioritera arbetet mot kriminalitet i välfärden. Regeringen föreslår därtill att arbetet med att ansluta vissa kommunala bidragsutbetalningar till Utbetalningsmyndighetens verksamhet ska påbörjas.

Omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen uppskattas årligen uppgå till ca 15–20 miljarder kronor. Bostadsbidraget är en av de ersättningar som har högst andel felaktiga utbetalningar. Regeringen föreslår därför att Centrala studiestödsnämnden, Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan tilldelas medel för att möjliggöra användningen av månadsvisa individuppgifter vid beräkning och handläggning av bostadsbidraget. Regeringen föreslår även att det tillförs medel till flera myndigheter för att införa sanktionsavgifter och bidragsspärrar i socialförsäkringen. Båda reformerna väntas minska de felaktiga utbetalningarna i socialförsäkringen. Pensionsmyndigheten föreslås också tilldelas medel för att stärka arbetet med kontroll och återkrav.

Det ska inte vara möjligt att försörja sig som kriminell. Regeringen förstärker därför arbetet mot penningtvätt. Finansinspektionen tillförs medel för bättre penningtvättstillsyn och Bolagsverket tilldelas medel för att utveckla registret över verkliga huvudmän. För att motverka att företag används som brottsverktyg tillförs medel för att förenkla processen att avveckla företag genom utveckling av verksamt.se. Kronofogdemyndigheten tillförs medel för att kunna hantera fler ärenden om distansutmätning, när möjligheten utvidgas till Ekobrottsmyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen. Regeringen avser även att lämna förslag på åtgärder som motverkar mervärdesskattebedrägerier, som årligen orsakar stora skattebortfall.

Felaktig folkbokföring och identitetsstöld används som verktyg inom organiserad brottslighet och bidragsbrottslighet. För att motverka detta är det viktigt att veta vem som bor var och vilka som befinner sig i Sverige. Därför genomförs nu en omfattande folkräkning. Regeringen föreslår ökade medel till Skatteverkets folkbokföringskontroller för att kontinuerligt fortsätta det viktiga arbetet med folkräkningen. Regeringen avser även att lämna förslag om att Skatteverket ska få utökade befogenheter att hantera biometriska uppgifter inom folkbokföringsverksamheten. En förbättrad folkbokföring bidrar till att minska felaktiga utbetalningar, eftersom uppgifterna ofta utgör en viktig del av beslutande myndigheters beslutsunderlag.

Regeringen tar även krafttag mot internationella stöldlikor och sedan den 1 september 2025 finns ett nytt brott – utförselhäleri – som innebär att utförsel av stöldgods kriminaliseras. Ökade medel föreslås för att förstärka Tullverkets kontrollverksamhet bl.a. till följd av de nya befogenheterna.

Ansvar för Sveriges och Europas säkerhet och försvar

Det säkerhetspolitiska läget är det allvarligaste sedan andra världskriget. Tillsammans med allierade länder behöver Sverige motverka Rysslands förmåga att åsamka skada, genom att stärka avskräckning och försvar och genom att stödja Ukraina. Sverige kommer att stötta Ukraina så länge som det krävs. Samtidigt arbetar regeringen aktivt för att EU ska öka trycket på Ryssland genom ytterligare sanktioner och andra åtgärder. Europeiska Natoländer behöver ta ett större ansvar för Europas säkerhet. Natoländerna har därför kommit överens om att öka försvarsutgifterna till 5 procent av BNP till 2035. Minst 3,5 procent av BNP ska gå till militära försvarsutgifter och 1,5 procent till försvars- och säkerhetsrelaterade utgifter. Regeringen avser att se över hur redovisningen för försvars- och säkerhetsrelaterade utgifter om 1,5 procent av BNP ska göras.

Finansiering av nya försvarsutgifter

Riksdagens partier har slutit en överenskommelse om finansiering av försvaret och stöd till Ukraina i syfte att Sverige ska ta ett större ansvar för sin säkerhet och nå Natos nya utgiftsmål. Enligt överenskommelsen ska utbyggnaden ske skyndsamt genom att behovet av nya försvarsutgifter, inklusive stöd till Ukraina, tillfälligt lånefinansieras. Tillskott som lånefinansieras till försvaret, utöver stöd till Ukraina, får uppgå till maximalt 300 miljarder kronor, varav maximalt 50 miljarder kronor får gå till investeringar i infrastruktur och försörjningsberedskap. Före utgången av 2030 ska en ny bedömning av det säkerhetspolitiska läget göras och en plan presenteras för hur återgången till ett finansiellt sparande i balans i den offentliga sektorn ska kunna ske till senast år 2035.

Utökad och påskyndad uppbyggnad av det militära försvaret

Sverige har tagit stora steg för att stärka totalförsvaret och har redan inlett arbetet med att öka försvarsutgifterna till 3,5 procent av BNP till 2030 utifrån Natos redovisningsprinciper. Regeringen föreslår i denna budgetproposition kraftigt ökade resurser till det militära försvaret 2026–2035 som ett steg mot att Sverige ska uppnå Natos utgiftsmål för det militära försvaret senast 2030. Regeringen avser att ta de ytterligare steg som krävs för att nå 3,5 procent till 2030 i kommande budgetpropositioner utifrån bl.a. fördjupade underlag från försvarsmyndigheterna och BNP-utveckling. Som försvarsutgifter ska räknas det som Natoregelverket tillåter. Hur andra länder redovisar sina försvarsutgifter har därvid betydelse.

Regeringen föreslår också att dagersättningen till värnpliktiga höjs för att kompensera dels för inflationen, dels för en större del av det inkomstbortfall som grundutbildningen innebär för en värnpliktig. Även kadettersättningen till officersaspiranter föreslås höjas på motsvarande sätt. I linje med regeringens nya försvarsindustristrategi föreslås vidare åtgärder för att stärka innovation, produktion och bättre samarbete med försvarsindustrin.

Sveriges stöd till Ukraina

Sverige kommer att stötta Ukraina så länge som det krävs. Sedan 2022 har regeringen beslutat om 20 militära stödpaket som sammantaget uppgår till ca 90 miljarder kronor. För att stärka stödet till Ukraina och säkerställa ett långsiktigt åtagande kommunicerade regeringen en treårig ram för det militära stödet 2024–2026. Nu föreslår regeringen att Ukrainaramen 2026 utökas till 40 miljarder kronor och förlängs t.o.m. 2027.

Det civila försvaret stärks ytterligare

Regeringen tar ytterligare steg för att stärka det civila försvaret. I budgetpropositionen för 2025 avsatte regeringen en beräknad nivå för det civila försvaret. En del av de medlen föreslås nu användas för kommuner och regioners grundläggande beredskap bl.a. i form av investeringar i särskilda samlingsplatser och ledningsplatser. Medlen föreslås även användas för att införa en civilplikt som ska kunna aktiveras efter mönstring med lång grundutbildning inom kommunal räddningstjänst. Därmed kan takten på personalförstärkningar inom räddningstjänst ökas under höjd beredskap. Den 1 januari 2026 byter Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) namn till Myndigheten för civilt försvar (MCF). Regeringen föreslår ökade resurser till MCF för modernisering och upprustning av skyddsrum samt att ett nytt system med skyddade utrymmen ska införas som ett komplement till skyddsrum. Vidare föreslår regeringen medel till länsstyrelserna för övertagande av ansvaret för kontroller av skyddsrum.

Enligt den parlamentariska överenskommelsen om finansiering av försvaret och stöd till Ukraina får tillskott till försvaret som lånefinansieras maximalt uppgå till 300 miljarder kronor. Av dessa får högst 50 miljarder kronor användas för investeringar i fysisk infrastruktur och lagerhållning av livsmedel, läkemedel och drivmedel som en del av det civila försvaret. Regeringen tar ett första steg i detta arbete genom att bl.a. stärka försörjningsberedskapen inom sjukvårdsprodukter och livsmedel. En trygg försörjning av sjukvårdsprodukter är en förutsättning för att kunna upprätthålla en fungerande hälso- och sjukvård under höjd beredskap och ytterst krig. När det gäller livsmedelsförsörjning föreslår regeringen medel för en uppbyggnad av beredskapslager, primärt för spannmål och kritiska insatsvaror inom primärproduktionen, men även för senare led i livsmedelskedjan. Regeringen föreslår också investeringar i decentraliserad försörjningsberedskap inom områdena livsmedel, läkemedel och drivmedel.

Dessutom föreslås medel för att skapa förmågehöjning inom Kustbevakningen, bl.a. för att möta det försämrade säkerhetspolitiska läget samt satsningar på brandflygsförmåga. Sveriges samlade cybersäkerhetsförmåga kommer också att stärkas genom ett Nationellt cybersäkerhetscenter (NCSC) under Försvarets radioanstalts (FRA) huvudmannaskap samt införandet av NIS2-direktivet. Medel avsätts till kommuner och regioner samt universitet och högskolor i arbetet med implementering av direktivet.

Sverige har ett strategiskt intresse av att ha en stark närvaro i Arktis, särskilt i ljuset av ett nytt säkerhetspolitiskt läge och Natomedlemskapet. Regeringen bedömer att Sveriges ledande position inom polarforskning och oberoende tillträde till Arktis behöver säkras. Hänsyn ska även tas till vår kapacitet för utbyggnad och reparation av undervattensinfrastruktur. Regeringen avser att närmare utreda hur Sverige kostnads-effektivt kan säkra tillgången till en forskningsisbrytare.

En hållbar migrationspolitik

Den svenska migrationspolitiken genomgår ett paradigmskifte och regeringen har en konkret reformagenda med syfte att lösa ett stort antal migrationsrelaterade samhällsproblem. Syftet med reformerna är en ansvarsfull och restriktiv migrationspolitik. Resultatet av regeringens politik kan ses i en minskande asylinvandring som under 2024 var på en historiskt låg nivå.

Det är centralt med ett ordnat och effektivt mottagande och återvändande. Omfattande åtgärder pågår för att reformera dessa områden. Det pågår en omställning till ett system där asylsökande under tiden som deras asylansökan prövas som huvud-

regel ska bo på Migrationsverkets mottagningscenter för att effektivisera asylprocessen och förhindra utbredningen av det s.k. skuggsamhället. Dessutom ska de som har fått ett avlägsnandebeslut som huvudregel bo på ett återvändandecenter tills de lämnar landet. Detta ställer bl.a. krav på ett förstärkt arbete med säkerhet och trygghet på boendena. Det gäller särskilt i förhållande till barn. Regeringen föreslår därför att medel tillförs för att förstärka säkerheten och bemanningen på Migrationsverkets boenden. Regeringen avser att föreslå en ny mottagandelag för att skapa ett långsiktigt hållbart regelverk och åstadkomma ett mer ordnat mottagande av asylsökande samt ett effektivare återvändande.

Regeringen avser också att bl.a. föreslå att möjligheten att beviljas permanent uppehållstillstånd ska utmönstras för vissa utlännningar och att permanenta uppehållstillstånd som har beviljats vissa utlännningar ska kunna ändras till tillfälliga, i enlighet med kommande förslag från Miniminivåutredningen (Ju 2023:18). Regeringen avsätter medel för att reglerna ska kunna träda i kraft den 1 juli 2026. Regeringen föreslår därför att Migrationsverket och migrationsdomstolarna ska tillföras medel.

Utbyggnaden av Migrationsverkets förvar fortsätter skyndsamt med målsättningen att så snart som möjligt, senast 2029, utöka förvarskapaciteten till 1 000 platser. Regeringen föreslår bl.a. att det tillförs medel för att inrätta särskilda säkerhetsavdelningar, vilket förbättrar förutsättningarna för ett effektivt återvändandearbete och kan frigöra platser hos Kriminalvården. Vidare föreslår regeringen att det tillförs medel för att hantera konsekvenserna av att reglerna om utvisning på grund av brott ska skärpas, vilket bedöms öka antalet personer som kommer utvisas.

Regeringen avser att uppvärdera medborgarskapets betydelse. Kraven för att få svenskt medborgarskap ska skärpas med bl.a. försörjningskrav och krav på ett skötsamt och hederligt levnadssätt. Att ha kunskaper i det svenska språket samt förstå hur samhället är organiserat och fungerar är centralt för att en person ska kunna delta aktivt i det svenska samhället. Regeringen föreslår därför att medel tillförs Universitets- och högskolerådet för utveckling och genomförande av ett medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap. Vidare avser regeringen att höja avgifterna för ansökningsärenden för medborgarskap och införa en avgift för genomförande av medborgarskapsprov, för att på sikt finansiera kostnaderna för framtagande och drift av proven.

Regeringen avser att skärpa regelverket för anhöriginvandring, bl.a. genom att skärpa försörjningskravet, som ett led i att sträva åt migrationspolitiken. Utgångspunkten är att villkoren inte ska vara mer generösa än vad som krävs enligt EU-rätten.

Integrationspolitiken bygger på att den som långvarigt befinner sig i Sverige anstränger sig för att bli en del av det svenska samhället och att samhället både ställer krav och ger möjligheter till integration. På så sätt motverkas också utanförskap. Regeringen föreslår att medel tillförs för att kartlägga barn och unga som växer upp i släktbaserade kriminella nätverk och barnens uppväxtvillkor i utanförskapsområden. Regeringen föreslår även insatser för att öka möjligheterna till friluftsliv i områden där utanförskapet är stort och höja kunskaperna i det svenska språket genom språkstärkande insatser på folkhögskolor för bl.a. yrkesutbildade personer.

Lägre utsläpp, fossilfri energiförsörjning och ren miljö

Sverige är ett föregångsland på klimatområdet. Elproduktionen är till mer än 98 procent fossilfri och Sveriges territoriella utsläpp per capita är bland de allra lägsta i EU. Sverige har bland världens mest ambitiösa klimatmål, både på nationell nivå och genom åtaganden under EU-förordningar. Regeringen är fast besluten att fasa ut de fossila bränslena och regeringens klimatpolitiska arbete utgår från att Sverige ska nå

nettonollutsläpp till 2045. Som en direkt följd av åtgärder som föreslås i denna proposition beräknas utsläppen minska med ca 1,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter under perioden 2026–2030.

För att fasa ut de fossila bränslena och nå målet om nettonollutsläpp till 2045 är det nödvändigt att fortsätta elektrifieringen av industrin och transportsektorn. Industrin spelar en central roll i den svenska ekonomin och för Sveriges konkurrenskraft. Det svenska näringslivet är motorn i klimatomställningen och ska ges förutsättningar för att vara ledande i omställningen. Klimatomställningen måste genomföras på ett sätt som möjliggör stigande välbefinnande och som vinner bred acceptans. Hushåll och företag ska inte drabbas av orimliga kostnader.

Mer fossilfri energiproduktion behövs

Sverige behöver mer fossilfri el till stabila och konkurrenskraftiga priser för en fortsatt hög takt av elektrifieringen. Fundamentet är nu lagt för en utbyggnad av den baskraft som är nödvändig för att möta detta behov och samtidigt behålla robustheten i elsystemet. Regeringen har tagit fram en finansieringsmodell för ny kärnkraft och öppnat för ansökningar om stöd. Regeringen lämnar nu förslag om de ekonomiska ramarna för att kunna teckna avtal med företag om de första projekten med statligt stöd. Regeringen avser även att föreslå en modern tillståndsprocess för ny kärnkraft och har lämnat förslag om att förbudet mot utvinning av uran tas bort. Med elektrifieringen ökar behovet av väl integrerade energisystem där el-, gas- och fjärrvärmesystemen samspelar. Därför föreslår regeringen en förstärkning av investeringsstödet riktad mot bl.a. biogasturbiner och kraftvärme inom ramen för det s.k. Kraftlyftet.

Vattenkraften spelar en central roll för Sveriges fossilfria elförsörjning nationellt, regionalt och lokalt. Arbetet med den nationella planen för omprövning av vattenkraften har påbörjats. Regeringen har vidtagit åtgärder för att förbättra villkoren för omprövningen av vattenkraft. Det handlar bl.a. om att säkerställa att berörda verksamheter provas mot rätt kravnivå. Regeringen föreslår nu att medel tillförs till länsstyrelserna för ett effektivt genomförande och för att möta målet om största möjliga vattenmiljönytta samtidigt som en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel säkras.

Utsläppen ska minska och elektrifieringen öka

Sverige har bland de tuffaste klimatmålen gentemot EU av medlemsstaterna, bl.a. det s.k. ESR-åtagandet till 2030. Det inkluderar utsläpp från bl.a. vägtransporter, arbetsmaskiner och jordbruk. För att minska utsläppen i denna sektor är transportsektorns elektrifiering avgörande. Regeringen lämnar i denna proposition förslag som möjliggör införandet av den tidigare aviserade elbilspremien riktad till glesbygden och som finansieras av EU:s sociala klimatfond. Regeringen föreslår också att klimatpremien för lätta lastbilar förlängs. För att öka investeringarna i fossilfri framtidsteknik förstärks Klimatklivet, som bl.a. finansierar laddinfrastruktur för bostadsrättsföreningar och hyreshus. Därutöver avser regeringen att föreslå att den tillfälliga skattefriheten för förmån av laddel på arbetsplatsen blir permanent.

Skogen ska brukas för att skapa klimatnytta

Sveriges mål för nettoupptaget från markanvändningssektorn (det s.k. LULUCF-åtagandet) är ett av de tuffaste bland EU:s alla medlemsstater. Skogsbruket är viktigt för Sverige på flera sätt. Skogsindustrin är en viktig näring som bidrar till en cirkulär ekonomi. Genom att aktivt bruka skogen och tillverka träprodukter skapas hög klimatnytta. Den svenska skogen binder även stora mängder koldioxid, vilket också skapar klimatnytta. Till följd av bl.a. lägre tillväxt i skogen har dock nettoupptaget

minskat på senare år. Nettoupptaget i skog och mark behöver därför öka, samtidigt som den privata äganderätten och möjligheten att använda skogsråvara värnas. Regeringen föreslår därför utökad rådgivning till skogsägare för ökat kolupptag och att ett stöd för återvätning av nedlagd jordbruksmark införs.

Verktygen för att skydda biologisk mångfald behöver vara effektiva och ändamålsenliga. Rådande artskyddsregler och tillämpningen av dem får i vissa fall orimliga konsekvenser för markägare. Regeringen arbetar därför med att ta fram nya bestämmelser för rätten till ersättning för markägare till följd av artskydd och föreslår att medel avsätts för ändamålet.

Det är angeläget att förenkla och förbättra skattereglerna som rör skog. Regeringen avser därför att föreslå ett mer ändamålsenligt sätt att beskatta skog och skogsbruk samt att anpassa skattereglerna för skog till EU-rätten.

Värdefull natur ska skyddas och miljögifter bekämpas

Arbetet med att bevara värdefull natur och ekosystem behöver fortsätta. För att möjliggöra detta satsar regeringen bl.a. på arbetet med att restaurera värdefull natur, förvaltning och skötsel av nationalparker, naturreservat och vandringsleder samt bekämpning av invasiva främmande arter. Vidare bedömer regeringen att en begränsning av övergödningen är ett av de viktigaste insatsområdena för att nå god ekologisk status och god miljöstatus i kustvatten och hav. Därför föreslår regeringen att satsningen med naturrestaurering i havsmiljöer och i sötvatten förlängs samt att medel avsätts för fortsatt åtgärdsarbete mot övergödning, bl.a. genom lokala vattenvårdprojekt (LOVA). Det är också angeläget att minska och avlägsna miljögifter i mark och vatten. Medel föreslås därför fortsatt avsättas för att stoppa spridningen av PFAS.

Främja den hållbara svenska livsmedelsproduktionen

Svensk livsmedelsproduktion är ett föredöme. För att stärka konkurrenskraften och lönsamheten i svensk mjölkproduktion föreslås en förstärkning av budgeten för Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027. Det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige är avgörande för en bibehållen jordbruksproduktion och bidrar till öppet odlingslandskap, levande landsbygd och stärkt försörjningsförmåga. Stödet förstärks därför. Den tillfälligt utökade nedsättningen av skatten på jordbruksdiesel förlängs till att även omfatta förbrukning under 2026, vilket är en åtgärd för att tillfälligt stärka företagens ekonomi.

En effektivare statsförvaltning

Regeringen fortsätter arbetet för att öka effektiviteten i den offentligt finansierade verksamheten. Varje skattekrone ska användas klokt och statligt finansierad verksamhet ska ständigt vara föremål för omprövning och prioritering. Regeringen avser att ge nya Statskontoret i uppdrag att definiera och kartlägga myndigheters administrativa kostnader och redovisa dessa i förhållande till kostnaderna för myndigheternas kärnuppgifter.

Statsförvaltningen behöver bli mer ändamålsenligt organiserad och antalet myndigheter bör fortsatt minska. Under mandatperioden har regeringen vidtagit flera åtgärder för att åstadkomma detta och vid kommande årsskifte blir antalet myndigheter nio färre än vid början av 2025.

Regeringen fortsätter att vidta fler åtgärder på området och bedömer att följande organisationsförändringar bör genomföras:

- Trafikanalys inordnas i Tillväxtanalys. En samlad analys och utvärderingsmyndighet med ansvar för tillväxt och infrastruktur bildas.
- Bokföringsnämnden inordnas i Revisorsinspektionen.
- Uppgifter inom upphandlingsområdet förs över från Myndigheten för digital förvaltning och Kammarkollegiet till Upphandlingsmyndigheten.
- Myndigheten för digital förvaltning inordnas i Post- och telestyrelsen.
- Statens försvarshistoriska museer inordnas i Statens maritima och transporthistoriska museer.
- Statens centrum för arkitektur och design samt Statens konstråd inordnas i Moderna museet.

Vidare avser regeringen att pröva

- om myndighetsstrukturen för områdena tillsyn, analys och utvärdering av vård och omsorg är ändamålsenlig och hur den kan effektiviseras
- organisationsformerna för Expertgruppen för biståndsanalys respektive Delegationen för migrationsstudier samt hur framtida styrning och organisering av verksamheterna kan möta behoven av underlag inom respektive område
- uppgifter och verksamhet vid Myndigheten för kulturanalys samt hur verksamhet kan föras över till Statens kulturråd
- överlapp och möjliga synergier mellan verksamhet vid Svenska institutet och Visit Sweden samt pröva hur Svenska institutets verksamhet kan inordnas i Visit Sweden.

1.3 Den ekonomiska utvecklingen

I detta avsnitt redovisas prognosen för den makroekonomiska utvecklingen i Sverige och i omvärlden 2025–2028. Tyngdpunkten i avsnittet ligger på utvecklingen 2025 och 2026. Prognosen är baserad på tidigare beslutade, föreslagna och aviserade förändringar av skatteregler och statens utgifter samt de förändringar av statens utgifter som föreslås eller aviseras i denna proposition eller i propositionen Höständringsbudget för 2025 (prop. 2025/26:2). Prognosen baseras inte på några framtida finanspolitiska regel- eller anslagsändringar därutöver. Information om omvärldshändelser och statistikutfall som fanns tillgängliga t.o.m. den 4 augusti 2025 har beaktats. Tabeller med prognosens innehåll i detalj redovisas i bilaga 2.

Handelstullar fortsätter att tynga världsekonomin

Världsekonomin har sedan inledningen av 2025 präglats av den amerikanska administrationens tullpolitik och geopolitiska spänningar. Trots detta har världsekonomin hittills visat en god motståndskraft, med en förhållandevis stark utveckling för både världshandeln och den globala industriproduktionen. Utvecklingen kan delvis förklaras av en tillfällig uppgång i USA:s import under det första kvartalet 2025, då företag köpte in varor inför kommande tullhöjningar. Under det andra kvartalet har världshandeln legat på normala nivåer. Under sommaren har USA slutit en rad handelsöverenskommelser som bl.a. innebär att de flesta importvaror från EU kommer att beläggas med en tull på 15 procent. Överenskommelserna innebär att risken för en eskalerande handelskonflikt har minskat, vilket är positivt för den ekonomiska utvecklingen. Samtidigt väntas de högre tullarna hämma tillväxten i världsekonomin. Efter stora rörelser på finansmarknaderna under våren, orsakade av handelspolitiska utspel och geopolitiska händelser, har läget stabiliserats och aktiemarknaderna har återhämtat sig under sommaren.

I USA var BNP-tillväxten relativt stark under det andra kvartalet 2025. Indikatorer pekar på att den amerikanska ekonomin väntas fortsätta växa i närtid, men

inflationförväntningarna bland hushållen är fortsatt förhöjda. Inflationen väntas stiga då högre importtullar bedöms bidra till ett ökat kostnadstryck. Det ökade kostnadstrycket väntas i sin tur dämpa efterfrågan i ekonomin. För att mildra en kommande konjunkturavmattning bedöms den amerikanska centralbanken fortsätta att sänka styrräntan. Sammantaget väntas amerikansk tillväxt mattas av framöver.

I euroområdet utvecklades BNP svagt under det andra kvartalet 2025 efter en stark inledning på året. Utvecklingen i euroområdet tyngdes främst av Tyskland där BNP återigen krympte. Framåtblickande indikatorer för euroområdet och Tyskland pekar på att tillväxten kommer att bli relativt svag under resten av 2025. Stigande realinkomster, lägre räntekostnader och lägre osäkerhet i spåren av handelsöverenskommelserna med USA väntas öka utrymmet för konsumtion och investeringar 2026. Även ökade försvarssatsningar bedöms bidra till tillväxten 2026 och de följande åren. Samtidigt bedöms de högre tullarna hålla tillbaka exporten till USA. Inflationen har under de senaste månaderna legat runt Europeiska centralbankens mål på omkring 2 procent och styrräntan bedöms vara nära sin slutnivå.

Kinas BNP har det första halvåret 2025 vuxit i linje med årets tillväxtmål på runt 5 procent. Tillväxten beror på en stark export och en expansiv ekonomisk politik. Exporttillväxten väntas mattas av under andra halvåret 2025, men en fortsatt expansiv kinesisk finans- och penningpolitik bedöms delvis kunna motverka den effekten.

Sammantaget väntas BNP-utvecklingen för Sveriges viktigaste handelspartner (s.k. KIX-BNP) bli något lägre än ett historiskt genomsnitt 2025 och 2026 (se tabell 1.4).

Fördjupning 1.4 Effekter av ökade handelshinder

USA har höjt importtullarna mot de flesta av sina handelspartners och under våren och sommaren var osäkerheten kring tullsatserna hög. Det tynger tillväxten i hela världen. Den uppgörelse som nåddes i juli mellan USA och EU innebär en tullsats på 15 procent på de flesta importvarorna. Att en överenskommelse har nåtts minskar osäkerheten, men en så hög tullsats kommer att vara skadlig för svensk export. Därutöver kvarstår en förhöjd osäkerhet.

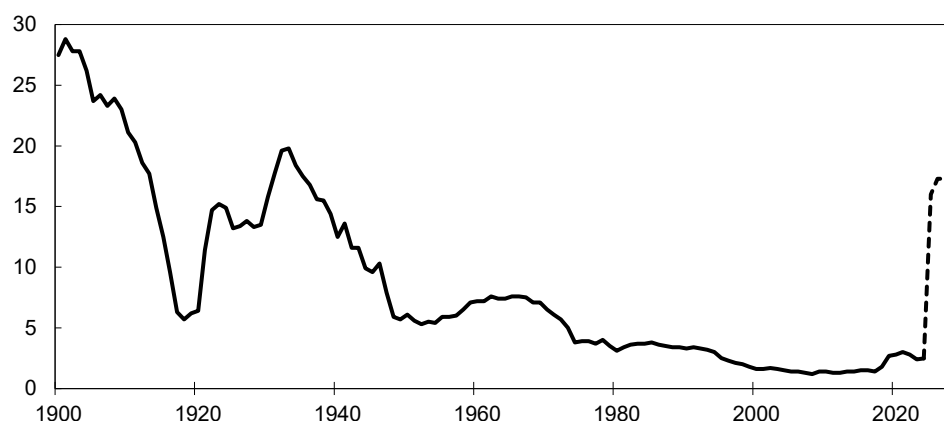
USA:s tullhöjningar

Den 2 april 2025 meddelade USA kraftiga tullhöjningar mot omvärlden. Det bidrog till stora börsfall, som sedan återhämtades, och stigande amerikanska statsobligationsräntor. Dessförinnan sågs en tydlig uppgång i exporten till USA, i linje med att amerikanska inköp tidigare lades då det redan innan beskedet den 2 april fanns en risk för tullhöjningar. Tullsatserna har därefter ändrats. USA:s genomsnittliga tull mot omvärlden har ökat markant jämfört med i början av året och är på en nivå som inte har setts sedan 1930-talet (se diagram 1.6).

Tulluppgörelsen där USA:s importtullar på de flesta varor från EU sattes till 15 procent innebär också en betydligt högre tullnivå än tidigare. Även Kina och andra länder fortsätter att möta tydligt högre tullar jämfört med i början av året.

Diagram 1.6 Effektiv tullsats i USA

Procent

Anm.: Streckad linje avser IMF:s prognos från WEO juli 2025 för den effektiva tullsatsen på USA:s import.

Källor: Tax Foundation och IMF.

Osäkerheten kring handelsvillkoren och de höjda tullarna hämmar tillväxten

Osäkerheten kring tullarna, och det internationella samarbetet i stort, påverkar fortsatt hela världsekonomin och skadar svensk tillväxt. En hög ekonomiskpolitisk osäkerhet i vår omvärld kan ha en tydlig negativ påverkan på svensk BNP-tillväxt (se exempelvis Österholm, Hur påverkar ekonomiskpolitisk osäkerhet i omvärlden vår realekonomi?, Ekonomisk debatt årgång 53, nr 4, 2025). Detaljerna i överenskommelserna och hur beständiga de kommer att vara är dock fortfarande osäkra. Det är även osäkert vilken effekt dessa kommer att ha på världshandeln. Osäkerhet kring handelsförutsättningar kan göra företag försiktigare, vilket i sin tur kan leda till att företagen skjuter på nyanställningar och senarelägger eller avstår från större investeringar. Lägre investeringar kan påverka kapitalstocken (såsom fasta anläggningar och maskiner) negativt även på sikt, vilket försämrar produktivtetsutvecklingen och förutsättningarna för den framtida tillväxten. En ökad osäkerhet kan också påverka hushåll och

ta sig uttryck i t.ex. en återhållsam konsumtion. Detta har speglats i ett svagt konsumentförtroende.

Vidare kan exportföretag behöva sänka sina exportpriser för att motverka tullarnas effekt eller minska sin exportvolym. Sverige har en stor exportsektor och påverkas därför av försämrade förutsättningar för global handel. Av svensk varuexport går ungefär 10 procent direkt till USA och de största exportvarorna är bl.a. bilar, verkstadsprodukter och medicin. Svenska företag påverkas också indirekt av omvärldens efterfrågan på svenska insatsvaror för vidare export av produkter till den amerikanska marknaden. Då handelskonflikten bidrar till en försämrad europeisk konjunktur kommer det också att bidra till sämre handelsutsikter för Sverige. Svenska företag kan också söka nya exportmarknader eller flytta produktionen för att undvika tullar. Sådana förändringar är ofta tidskrävande och kostsamma, vilket minskar företagens vinstmarginaler och lönsamhet.

Svensk tillväxt bedöms bli lägre till följd av tullhöjningarna och den förhöjda osäkerheten. På kort sikt har sannolikt osäkerheten en större effekt på svensk ekonomi än den direkta effekten av tullar på exportefterfrågan från USA.

Tulluppgörelsen har dock bidragit till att osäkerheten har minskat, men den är likväl förhöjd, och 15-procentiga tullar kommer i viss mån att skada svensk export och ekonomi. Sammantaget bidrar handelskonflikten till en mer dämpad tillväxt 2025 och till att lågkonjunkturen blir mer utdragen än vad som annars hade varit fallet.

Osäkerhet i omvärlden tynger svensk ekonomi

I slutet av 2024 syntes en återhämtning i svensk ekonomi och förtroendet bland hushåll var nästan tillbaka på normala nivåer. Men återhämtningen bröts i inledningen av 2025 till följd av den osäkerhet som följde med handelskriget. Eftersom Sverige är en så pass exportorienterad ekonomi bedöms osäkerhet angående handelns förutsättningar få större genomslag än i många andra avancerade ekonomier. Svensk BNP har fortsatt att utvecklas svagt under det första halvåret 2025 och svensk ekonomi befinner sig alltså i en lågkonjunktur. En låg inhemsk efterfrågan är den främsta orsaken till den svaga utvecklingen. Framöver väntas tillväxten i omvärlden dämpas och den inhemska efterfrågan kommer därför att spela en viktig roll för återhämtningen i den svenska ekonomin.

Ökade kostnader har slagit hårt mot svenskarnas ekonomi. Sammantaget bedöms det samlade resurstappet vara i nivå med finanskrisåren 2009 och 2010. När inflationen var som högst under 2022 och 2023 tappade svenskarna tio års reallöneökningar. I kölvattnet av att prisnivån har stigit mycket har efterfrågan från hushållen varit svag. De reala inkomsterna har återigen börjat stiga, men hushållen har prioriterat sparande i stället för att öka sin konsumtion. Osäkerhet kring konjunkturutvecklingen, inflationen och stora rörelser på finansiella marknader satte avtryck i förtroendeindikatorer under våren 2025, men i takt med att osäkerheten har minskat kan tecken på en ökad tillförsikt skönjas. Stigande reallöner, lägre räntekostnader och en stöttande finanspolitik 2026, där hushållen påverkas direkt av sänkta skatter och höjda transfereringar, väntas bidra till att inkomsterna fortsätter att öka. Samtidigt bedöms hushållen ha byggt upp en buffert och väntas framöver spara en mindre andel av sina inkomster. Hushållen väntas därför öka sin konsumtion i snabbare takt framöver. Finanspolitiken bidrar också till högre offentlig konsumtion och investeringar kommande år, vilket ytterligare stöttar återhämtningen. Den gradvis förbättrade situationen för hushållen väntas även ge stöd åt bostadsmarknaden och tillhörande investeringar, men även andra investeringar bedöms öka i snabbare takt.

Sammantaget väntas BNP-tillväxten bli svag 2025 för att sedan öka i snabbare takt 2026 till följd av en tilltagande inhemsk efterfrågan. En dämpad tillväxt i omvärlden håller dock emot exporttillväxten och ekonomin bedöms vara nära konjunkturrell balans först 2027.

Arbetslösheten väntas minska 2026

Sysselsättningen ökade i åldrarna 15–74 år under första halvåret 2025, men arbetslösheten i denna grupp är fortsatt på en hög nivå till följd av den svaga efterfrågan. Det gäller även arbetslösheten i åldersgruppen 20–64 år. I detta åldersspann är arbetslösheten något lägre eftersom unga (15–19 år) tenderar att ha en högre arbetslöshet än genomsnittet i arbetskraften. Arbetslöshet bland 15–19-åringar bedöms dock inte utgöra något allvarligt problem på arbetsmarknaden, bl.a. eftersom många är heltidsstuderande.

Antalet konkurser och varsel har minskat och har närmast sig genomsnittliga nivåer under sommaren 2025, men företagens anställningsplaner i Konjunkturbarometern är fortsatt på låga nivåer. Sammantaget tyder indikatorerna på en svag efterfrågan på arbetskraft i närtid. Återhämtningen på arbetsmarknaden väntas ske med viss fördröjning eftersom företagen inledningsvis har lediga resurser att ta av. År 2026 väntas sysselsättningen öka och arbetslösheten minska (se fördjupningsrutan Både konjunkturrell och strukturell arbetslöshet måste bekämpas).

Lägre inflation väntas 2026

Under 2025 bidrar höjda hyror och prisökningar för livsmedel till en tillfälligt förhöjd inflationstakt. Även tekniska faktorer, kopplade till att sammansättningen av produktkorgen i konsumentprisindex uppdaterades i januari, bidrar till att öka inflationstakten under hela 2025. Inflationen enligt konsumentprisindex med fast ränta (KPIF)⁹ bedöms därmed 2025 bli något högre än Riksbankens mål på 2 procent. År 2026 väntas inflationen bli tydligt lägre än inflationsmålet (se tabell 1.4). Det beror till stor del på att livsmedelspriserna väntas sjunka, till följd av förslaget om tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel. Därutöver väntas hyreshöjningarna bli lägre till följd av lägre räntor och en svag efterfrågan. En starkare krona bidrar också till att dämpa inflationen. Prisutvecklingen exklusive den föreslagna tillfälliga sänkningen av mervärdesskatten bedöms resultera i en inflation nära målet 2026.

Riksbanken väntas sänka styrräntan med ytterligare 0,25 procentenheter under hösten 2025, till 1,75 procent, trots att inflationen bedöms bli något förhöjd i närtid. Att styrräntan förväntas sänkas beror på att efterfrågan alltjämt är svag och arbetslösheten fortsatt hög. Därefter förväntas inga ytterligare räntesänkningar under 2025 eller 2026.

Tabell 1.4 Makroekonomiska nyckeltal

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2024, prognos 2025–2028

	2024	2025	2026	2027	2028
BNP ¹	1,0	0,9	3,1	2,6	1,3
BNP, kalenderkorrigerad ¹	1,0	1,1	2,8	2,3	1,5
BNP-gap ²	-1,9	-2,2	-0,9	-0,1	0,0
Produktivitet ^{3,4}	1,4	0,9	1,5	1,3	1,0
Arbetade timmar ⁴	-0,3	0,1	1,2	1,0	0,5
Sysselsättning, 15–74 år	-0,5	0,4	0,8	1,0	0,5
Sysselsättningsgrad, 15–74 år ⁵	69,0	69,0	69,4	70,0	70,2
Arbetslöshet, 15–74 år ⁶	8,4	8,7	8,3	7,8	7,6
Timlön enligt KL ⁷	4,1	3,6	3,6	3,5	3,5
KPI ⁸	2,8	0,7	0,6	2,0	2,7
KPIF ⁹	1,9	2,7	1,3	1,9	2,6
Styrränta ¹⁰	3,62	2,11	1,75	1,75	1,75
BNP i världen, KIX-vägd ¹¹	1,7	1,8	1,5	1,8	1,8

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2025-08-04.

¹ Fasta priser.

² Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP. Potentiell BNP är en bedömning.

³ Förädlingsvärde i hela ekonomin till baspris per arbetad timme.

⁴ Enligt nationalräkenskaperna, kalenderkorrigerad.

⁵ Procent av befolkningen.

⁶ Procent av arbetskraften.

⁷ Nominell löneutveckling enligt konjunkturlönestatistiken (KL). År 2025 avser prognos.

⁸ Konsumentprisindex.

⁹ Konsumentprisindex med fast ränta.

¹⁰ Procent, årsgenomsnitt.

¹¹ BNP sammanvägda med KIX-vikter, ett mått på respektive lands betydelse för svensk utrikeshandel.

Källor: Statistiska centralbyrån, Macrobond, Medlingsinstitutet och egna beräkningar.

Osäkerhet kring den ekonomiska utvecklingen

Bedömningen av den framtida ekonomiska utvecklingen i Sverige är osäker och flera faktorer kan medföra att tillväxten blir starkare eller svagare än i regeringens prognos.

En exportorienterad ekonomi som Sveriges påverkas i hög grad av utvecklingen i omvärlden. Det finns en risk för lägre omvärldsefterfrågan på svenska varor och

tjänster kopplad till de ökade amerikanska importtullarna (se fördjupningsrutan Effekter av ökade handelshinder). Globala värdekedjor kan också komma att omformas, vilket kan påverka företag på kort sikt. Högre amerikanska tullar på kinesisk import kan t.ex. leda till att Kina i stället ökar sin export till andra länder, vilket kan innebära en minskad efterfrågan på europeiska varor.

Det försämrade säkerhetsläget i Europa i samband med Rysslands invasionskrig mot Ukraina sätter press på olika regeringar att öka försvarssatsningarna. Det skulle kunna leda till högre BNP-tillväxt i flera europeiska länder än vad som har antagits i prognosen. Ett flertal europeiska länder kämpar dock redan med ett begränsat finanspolitiskt utrymme och stora strukturella utmaningar, som exempelvis en åldrande befolkning och klimatanpassningar. De ökande utgifterna kan bidra till stora budgetunderskott och en växande skuldsättning i flera stora ekonomier. Det kan i sin tur innebära högre riskpremier och stigande obligationsräntor, vilket i förlängningen kan leda till finanspolitiska åtstramningar i dessa länder, en lägre omvärldsefterfrågan och sämre utsikter för svensk export.

Den amerikanska administrationens politik tyder på att USA:s skuld fortsätter att växa kommande år. Detta har bidragit till osäkerhet kring hur långsiktigt hållbara de amerikanska offentliga finanserna är. Om marknadsaktörer mer tydligt ifrågasätter hållbarheten i de offentliga finanserna finns det en risk att amerikanska statsobligationsräntor stiger. Det skulle kunna tvinga fram betydande finanspolitiska åtstramningar och ett kraftigt fall i den amerikanska efterfrågan. I förlängningen kan det leda till ökad turbulens på globala finansiella marknader och även ge märkbara negativa återverkningar på svensk konjunktur.

Efter en ökad oro på finansiella marknader under våren har aktiemarknaderna återhämtat sig. Finansiell turbulens skulle åter kunna uppstå om exempelvis amerikanska finansiella avregleringar leder till en uppbyggnad av finansiella risker. Det kan dämpa den realekonomiska utvecklingen och förvärpa eller blottlägga sårbarheter i det globala finansiella systemet.

Det finns en risk för att hushållens reala inkomster blir lägre än väntat om sysselsättningen utvecklas svagare eller om inflationen blir högre än i regeringens prognos. Hushållen kan också välja att spara mer än tidigare i stället för att konsumera. Lägre inkomster eller ökat sparande medför en risk för en svagare konsumtion. Samtidigt kan konsumtionen bli högre än väntat om hushållen skulle minska sitt sparande eller om reala inkomster skulle stiga snabbare än väntat.

1.4 Den offentliga sektorns finanser

Den offentliga sektorn väntas redovisa underskott under hela prognosperioden. År 2025 tyngs sparandet av att skatteintäkterna väntas utvecklas jämförelsevis långsamt. Till följd av att inflationen har fallit tillbaka väntas kommunsektorns finanser stärkas 2025. Regionerna, som har påverkats mest av den höga inflationen, bedöms liksom kommunerna klara ett resultat i linje med god ekonomisk hushållning 2025–2028. De offentliga finanserna i staten belastas av de åtgärder som har genomförts för att stärka Sveriges försvarsförmåga och fortsatt stöd till Ukraina, samt stötta ekonomins återhämtning. Utökade satsningar inom dessa områden medför att de offentliga finanserna även fortsättningsvis tyngs. Det strukturella sparandet bedöms vara negativt fram till 2028.

Regeringens prognosprinciper innebär att endast beslutade och aviserade förändringar av skatteregler och statens utgifter beaktas. Mot denna bakgrund bedöms såväl det finansiella som det strukturella sparandet förstärkas något 2028 (se tabell 1.5).

Den väntade utvecklingen av de offentliga finanserna medför att bruttoskulden ökar i förhållande till BNP mellan 2024 och 2027. Därefter växer skulden något långsammare än BNP.

Tabell 1.5 Den offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor om annat inte anges. Utfall 2024, prognos 2025–2028

	2024	2025	2026	2027	2028
Finansiellt sparande	-96	-93	-167	-133	-44
Procent av BNP	-1,5	-1,4	-2,4	-1,8	-0,6
Stat	-1,1	-1,5	-2,6	-2,0	-0,6
Ålderspensionssystem	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5
Kommunsektor	-0,9	-0,3	-0,4	-0,4	-0,5
Strukturellt sparande, procent av potentiell BNP	-0,5	-0,4	-1,8	-1,6	-0,6
<i>varav nya försvarsutgifter och stöd till Ukraina¹</i>	<i>0,2</i>	<i>0,6</i>	<i>1,3</i>	<i>1,2</i>	<i>0,6</i>
Strukturellt sparande exkl. nya försvarsutgifter och stöd till Ukraina, procent av potentiell BNP	-0,3	0,2	-0,5	-0,5	0,0
Konsoliderad bruttoskuld	2 168	2 294	2 470	2 655	2 735
Procent av BNP	33,9	35,1	35,8	36,8	36,5

¹ I enlighet med den parlamentariska överenskommelsen om finansiering av försvaret och stöd till Ukraina.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Arbete har bedrivits på flera politikområden inom ramen för Sveriges återhämtningsplan, som finansieras av EU:s facilitet för återhämtning och resiliens (RRF). Sverige mottog den 18 juli 2025 den första delutbetalningen, bl.a. för genomförda åtgärder inom Klimatklivet. Betalningen avsåg uppfyllnad av mål och delmål i Sveriges återhämtningsplan med måldatum under huvudsakligen 2020–2022 och omfattar totalt 1,646 miljarder euro. Regeringen fortsätter arbetet inom ramen för RRF och planerar att ansöka om utbetalning av resterande medel under hösten 2025 samt våren 2026 som sammantaget förväntas omfatta 1,8 miljarder euro.

1.5 Uppföljning av de finanspolitiska målen

Det finanspolitiska ramverket är ett viktigt verktyg för att utforma en långsiktigt hållbar finanspolitik. De budgetpolitiska målen i ramverket består av ett överskottsmål och ett skuldankare för den offentliga sektorn, ett utgiftstak för staten samt det kommunala balanskravet.

Avvikelse från överskottsmålet

Överskottsmålet innebär att det finansiella sparandet i den offentliga sektorn i genomsnitt ska motsvara en tredjedels procent av BNP över en konjunkturcykel. De huvudsakliga motiven till överskottsmålet är att det ska bidra till långsiktigt hållbara offentliga finanser, tillräckliga marginaler så att stora underskott kan undvikas i lågkonjunkturer även vid en politik som aktivt motverkar lågkonjunkturer, en jämn fördelning av resurser mellan generationerna och ekonomisk effektivitet (skr. 2017/18:207).

Regeringen bedömer att det strukturella sparandet kommer att avvika från överskottsmålet under 2025 och 2026. Avvikelsen beror delvis på stöd till Ukraina samt nya försvarsutgifter, vilket regeringen bedömer är motiverat utifrån den parlamentariska överenskommelsen om finansiering av försvaret och stöd till Ukraina. Även exklusive dessa utgifter avviker det strukturella sparandet från överskottsmålet. Regeringen bedömer att avvikelsen är motiverad ur ett stabiliseringspolitiskt perspektiv eftersom

svensk ekonomi bedöms befinna sig i lågkonjunktur båda dessa år. Då lågkonjunkturer är utdragen bedömer regeringen att en expansiv finanspolitik är motiverad för att motverka att lågkonjunkturer får långvariga negativa konsekvenser för svensk ekonomi.

Enligt förslag i denna proposition ska överskottsmålet 2027 ersättas med ett balansmål. En återgång mot detta balansmål inleds 2027. Även om en återgång mot målet påbörjas bedöms det strukturella sparandet fortsatt avvika från målnivån i enlighet med den parlamentariska överenskommelsen om finansiering av försvaret och stöd till Ukraina. Det strukturella sparandet exklusive de utgifter som enligt överenskommelsen får lånefinansieras bedöms nå balansmålet 2028.

Finanspolitiken stödjer konjunkturåterhämtningen

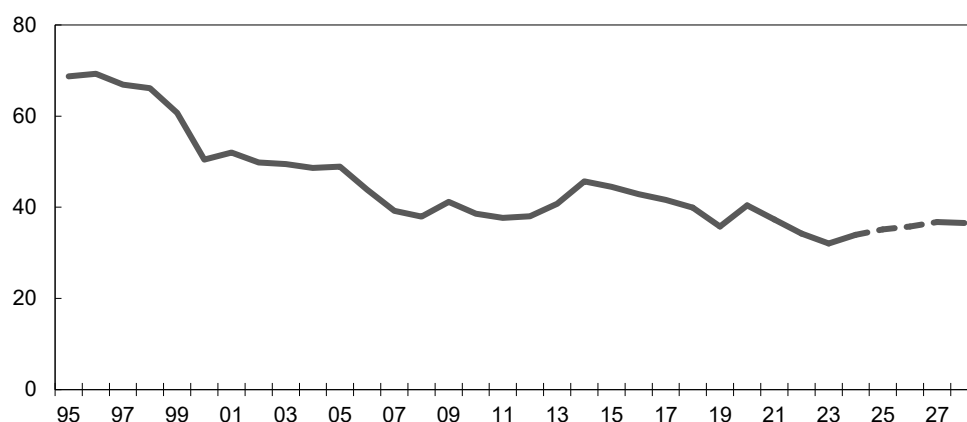
Svensk ekonomi bedöms fortsatt befinna sig i en lågkonjunktur 2026. Regeringen bedömer därför att det är motiverat med en expansiv finanspolitik som stödjer ekonomins återhämtning. Finanspolitikens effekt på efterfrågan i ekonomin mäts vanligen genom att analysera dess inriktning och ställning. Finanspolitikens ställning mäts genom att jämföra det strukturella sparandets nivå med överskottsmålet och indikerar finanspolitikens effekt på efterfrågan i förhållande till ett genomsnittligt år. Finanspolitikens inriktning mäts som förändringen i strukturellt sparande och indikerar finanspolitikens effekt på efterfrågan i förhållande till föregående år. Såväl ställningen som inriktningen indikerar att finanspolitiken är expansiv 2026.

Bruttoskulden är förenlig med skuldankarets riktmärke

Skuldankaret är ett riktmärke för den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld och är fastställt till 35 procent av BNP. Skuldankaret styr inte finanspolitiken på kort sikt, utan ska i huvudsak användas för att utvärdera om överskottsmålet behöver anpassas för att säkerställa hållbarheten och marginalerna i de offentliga finanserna. Regeringen ska varje år redogöra för bruttoskuldens utveckling i den ekonomiska vårpropositionen. Om skuldkvoten avviker från skuldankaret med mer än 5 procent av BNP ska regeringen i samband med den ekonomiska vårpropositionen lämna en skrivelse till riksdagen och förklara vad som orsakat avvikelsen och hur den ska hanteras.

Diagram 1.7 Offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld

Procent av BNP. Utfall 1995–2024, prognos 2025–2028

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Bruttoskulden bedöms vara förenlig med skuldankarets riktmärke på 35 procent av BNP. Enligt den nuvarande prognosen, som bygger på den finanspolitik som har aviserats eller beslutats t.o.m. denna proposition, väntas bruttoskulden uppgå till 35–37 procent av BNP 2025–2028 (se diagram 1.7).

Regeringen föreslår höjda nivåer på utgiftstaket 2026 och 2027

Utgiftstaket utgör en övre gräns för utgiftsnivån i statens budget och beslutas oftast för tre år framåt. För att utgiftstaket ska kunna främja en kontrollerad utgiftsutveckling, och vara ett stöd för att uppnå överskottsmålet och långsiktigt hållbara finanser, är det en grundläggande förutsättning att takets nivå i normalfallet inte ändras. Det finns dock inte några formella hinder för riksdagen att besluta om att ändra en tidigare fastställd nivå på utgiftstaket. Nivån kan exempelvis ändras om finanspolitiken behöver anpassas till betydande nya yttre förutsättningar, men det bör endast ske i ytterst sällsynta fall. Enligt den parlamentariska överenskommelsen om finansiering av försvaret och stöd till Ukraina ska utgiftstaket anpassas med hänsyn till utgifter som enligt överenskommelsen medger en avvikelse från målet för den offentliga sektorns finansiella sparande. Regeringen föreslår därför att utgiftstakets nivåer för 2026 och 2027 höjs med 37 respektive 66 miljarder kronor. Därutöver tillkommer tekniska justeringar.

I enlighet med budgetlagen (2011:203) föreslår regeringen en nivå på utgiftstaket för det tredje tillkommande året (se tabell 1.6). Regeringens förslag till nivå för utgiftstaket för 2028 utgår från regeringens tidigare bedömning av nivån i 2025 års ekonomiska vårproposition, ökat med nya utgifter för försvar och den ökade ramen för stöd till Ukraina. Därtill har tekniska justeringar gjorts. Regeringen föreslår att utgiftstaket ska uppgå till 2 105 miljarder kronor 2028.

Tabell 1.6 Utgiftstakets nivåer

Miljarder kronor om inte annat anges

	2025	2026	2027	2028
Av riksdagen beslutade nivåer på utgiftstaket	1 856	1 894	1 938	
Regeringens förslag till nivå på utgiftstaket		1 936	2 009	2 105
Utgiftstak, procent av potentiell BNP	27,8	27,8	27,8	28,1
Utgiftstak, procent av BNP	28,4	28,1	27,8	28,1
Takbegränsade utgifter	1 779	1 895	1 936	1 937
Budgeteringsmarginal	77	41	73	168

Källa: Egna beräkningar.

1.6 Effekter av regeringens politik

Effekter på klimatet

I scenariot med beslutade styrmedel t.o.m. 1 juli 2025 (2025-scenariot), som presenteras i bilagan Klimatredovisning, förväntas Sverige ha ett utsläppsgap på ca 5,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter mot sitt ESR-åtagande 2030. Preliminära beräkningar visar att regeringens föreslagna och aviserade reformer i denna proposition (det s.k. BP26-scenariot) sammantaget minskar utsläppen inom ESR-sektorn med ca 1,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter under perioden 2026–2030. Gapet till ESR-åtagandet förväntas därmed minska till ca 4,3 miljoner ton, oaktat utvecklingen i LULUCF-sektorn.

I förra årets klimatredovisning (2024-scenariot) förväntades Sverige uppnå ett överskott på ca 2 miljoner ton koldioxidekvivalenter mot ESR-åtagandet 2030, oaktat utvecklingen i LULUCF-sektorn. Att det trots detta förväntas uppstå ett underskott i

2025-scenariot kan förklaras av ny statistik och metodförbättringar jämfört med förra årets prognos. Bland annat visade slutlig och preliminär statistik för 2023 och 2024 att utsläppen blev högre än prognosen. Därtill antas en lägre elektrifieringstakt jämfört med beräkningarna förra året.

Regeringen bedömer att det behövs ytterligare åtgärder för att nå ESR-åtagandet 2030. Det inkluderar både åtgärder med direkta utsläppseffekter och åtgärder som förbättrar förutsättningarna för klimatomställningen. Därför föreslår regeringen åtgärder i denna proposition som väntas bidra till att minska utsläppen i ESR-sektorn till 2030. Regeringen lämnar förslag som möjliggör införandet av en elbilspremie riktad till glesbygden och som finansieras av EU:s sociala klimatfond. Vidare föreslår regeringen en förstärkning av Klimatklivet och att klimatpremien för lätta lastbilar förlängs.

Sverige har ett av EU:s högsta nettoupptag i skogsmark, men upptaget har minskat de senaste åren och framtida scenarier visar fortsatt nedgång till 2045, samtidigt som prognoserna är mycket osäkra. Klimatförändringar, skadegörare och ökad avverkning till följd av bl.a. högre efterfrågan på virke i Europa bidrar till svårigheterna att nå LULUCF-åtagandet, något som också gäller andra EU-länder. För perioden 2021–2025 beräknas Sveriges ackumulerade underskott i LULUCF-sektorn preliminärt till 63–71 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Regeringen vidtar åtgärder för att öka nettoupptaget från markanvändningssektorn, vilket bidrar till Sveriges åtagande enligt LULUCF-förordningen. Det görs bl.a. genom satsningar på rådgivning till skogsägare och våtmarksåtgärder för att öka upptaget av koldioxid i skog och mark.

I takt med att klimatstyrningen på EU-nivå har ökat och blivit alltmer ambitiös förändras rollen för den nationella politiken. På nationell nivå läggs mer fokus på att skapa rätt förutsättningar för omställningen, medan beslut om styrmedel för minskade utsläpp till stor del utvecklas på EU-nivå. Hur utsläppshandelssystemen ETS1 och ETS2 fortsätter att utvecklas inom EU efter 2030 är av stor betydelse för Sveriges möjligheter att nå klimatmålet till 2045.

Tabell 1.7 Preliminära beräkningar av utsläppseffekter som bedöms vara betydande och inte redan inkluderade i 2025-scenariot

Tusentals ton koldioxidekvivalenter

Förslag/avisering	Effekt år 2026	Effekt år 2030	Ackumulerad effekt 2026–2030
ESR-sektorn totalt	-111	-414	-1 496
Riktad elbilspremie i Sociala klimatfonden	-42	-167	-604
Miljökompensation för godstransporter	-20	-18	-95
Klimatpremier för lätta fordon	0	-39	-135
Förstärkning av Klimatklivet	-49	-190	-661
LULUCF-sektorn totalt	-5	-60	-155
Återväkning av nedlagd jordbruksmark	-5	-60	-155

Anm.: Beräkningarna i tabellen är preliminära. Beräkningar av enskilda åtgärders effekter och sammanlagda effekter kan skilja sig i det kommande underlaget till nästa års klimatredovisning som tas fram av statistikansvariga myndigheter.

Källor: Naturvårdsverket och egna beräkningar.

Utöver detta föreslås i denna proposition även åtgärder som inte bedöms ha några direkta utsläppseffekter men som förbättrar förutsättningarna för klimatomställningen och möjligheten att nå klimatmålet till 2045, bl.a. åtgärder för att stötta elektrifieringen av fordonsflottan. Det handlar t.ex. om förslag för att förbättra tillgången på fossilfri el för att kunna möta den stora efterfrågan som klimatomställningen kommer att innebära.

En mer detaljerad redovisning av de bedömda climateffekterna av förslagen i denna proposition finns i bilagan Klimatredovisning.

Effekter på arbetsmarknaden

Regeringens föreslagna och aviserade reformer bedöms sammantaget öka antalet arbetade timmar och sysselsätta i ekonomin som helhet, samtidigt som arbetslösheten väntas minska något på lång sikt. Satsningar på omställning och yrkesutbildningar förväntas stärka matchningen på arbetsmarknaden. Regeringens aviserade bidragsreform och förstärkning av det ordinarie jobbskatteavdraget bedöms sammantaget vara de åtgärder som bidrar mest till ökat antal arbetade timmar, ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet på sikt. Bidragsreformen kommer att stärka de ekonomiska drivkrafterna att arbeta för personer med ekonomiskt bistånd, vilket förväntas påskynda övergången till arbete. Bidragsreformen inkluderar även ett aktivitetskrav som utöver att öka drivkrafterna att arbeta förväntas försvåra svartarbete och stärka biståndsmottagarnas konkurrenskraft på arbetsmarknaden.

Förstärkningen av det ordinarie jobbskatteavdraget innebär sänkt skatt med fokus på heltidsarbetande med låga till medelhöga arbetsinkomster. Detta medför att det ekonomiska utbytet av ytterligare arbete ökar och därutöver starkare ekonomiska drivkrafter att söka arbete för personer som inte är sysselsatta och inte aktivt söker arbete.

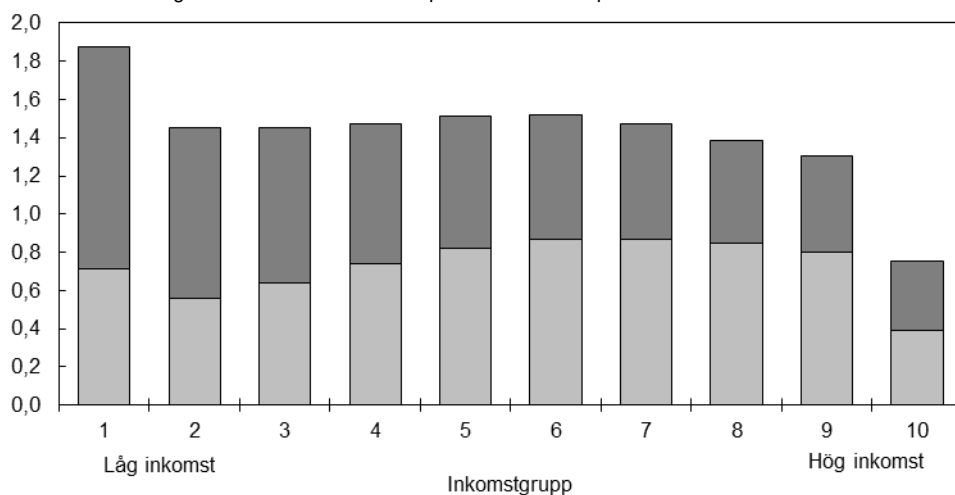
Effekter på inkomstfördelningen

I denna proposition föreslår och aviserar regeringen flera åtgärder som påverkar hushållens ekonomi. Skatter och transfereringar påverkar hushållens disponibla inkomst direkt. Exempel på sådana åtgärder är förstärkt jobbskatteavdrag, förhöjt grundavdrag och höjda hyresgränser i bostadsbidraget. Sammantaget väntas förslagen och aviseringarna i denna proposition stärka hushållens disponibla inkomst 2026 med 23 miljarder kronor. Regeringen föreslår eller aviserar också att mervärdesskatten på livsmedel sänks tillfälligt, att energiskatten på el sänks och att ett fribelopp för inkomster införs så att barnomsorgsavgifterna inom ramen för maxtaxan blir lägre. Dessa åtgärder påverkar inte hushållens disponibla inkomster, men påverkar hushållens köpkraft och konsumtionsmöjligheter genom ändrade priser. Levnadsvillkoren påverkas också av regeringens förslag om förstärkta resurser till individuella välfärdstjänster såsom vård, skola och omsorg. För att få en mer fullständig bild av politikens effekter redovisas även fördelningen av välfärdstjänster. De satsningar som föreslås i denna proposition beräknas öka de individuella välfärdstjänsternas omfattning med 9 miljarder kronor 2026. Samtidigt är den utjämning av levnadsnivån som sker genom välfärdstjänster svår att mäta. Välfärdstjänsterna har en vidare betydelse för både individer och samhället än vad som framgår av de beräkningar som görs i denna proposition.

I diagram 1.8 redovisas effekten av regeringens åtgärder på hushållens ekonomi i olika delar av inkomstfördelningen. Diagrammet visar hur hushållens ekonomiska standard och köpkraft påverkas av regeringens förslag och aviseringar i denna proposition. Samtliga inkomstgrupper bedöms tillföras ekonomiska resurser till följd av regeringens åtgärder. Åtgärderna har olika fördelningsprofil, men sammantaget påverkar reformer av skatter och transfereringar hushållens ekonomiska standard relativt likartat mellan olika inkomstgrupper medan reformer som stärker hushållens köpkraft har en större påverkan i hushåll med låga inkomster.

Diagram 1.8 Effekter på hushållens ekonomiska standard och köpkraft 2026 till följd av förslag och aviseringar i denna proposition

Procentuell förändring av ekonomisk standard resp. inkomsternas köpkraft

■ Åtgärder som påverkar inkomsternas köpkraft □ Åtgärder som påverkar disponibel inkomst

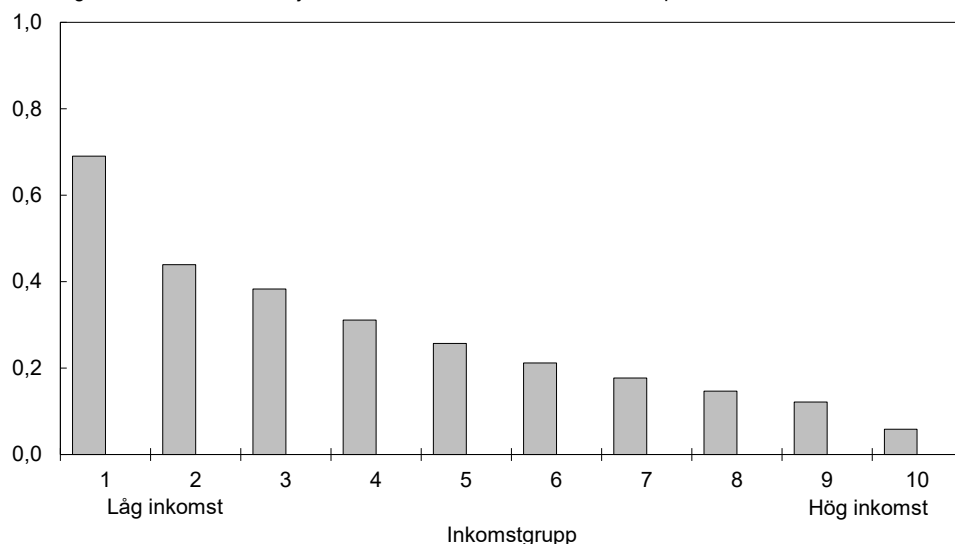
Anm.: Hela befolkningen har delats in i tio olika inkomstgrupper efter ekonomisk standard. Ekonomisk standard definieras som hushållens sammanlagda inkomster från arbete, kapital och transfereringar minus direkta skatter, justerat för försörjningsbörda. Beräkningarna inkluderar effekter 2026 av beräkningsbara åtgärder i denna proposition. Den procentuella förändringen av inkomsternas köpkraft avser förändringen som andel av ekonomisk standard.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Välfärdssatsningarna tillfaller alla inkomstgrupper men bedöms i något högre grad tillfalla individer i den nedre delen av inkomstfördelningen där barn, unga och äldre är överrepresenterade och behovet och användandet av välfärdstjänster är störst (se diagram 1.9). Den stora skillnaden i staplarna beror huvudsakligen på att välfärdssatsningarna sätts i relation till ekonomisk standard och den är lägre längre ner i inkomstfördelningen.

Diagram 1.9 Effekter på hushållen till följd av förslag och aviseringar i denna proposition av individuella välfärdstjänster 2026

Förändring av individuella välfärdstjänster i relation till ekonomisk standard i procent

Anm.: Beräkningarna inkluderar effekter 2026 av beräkningsbara åtgärder i denna proposition.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

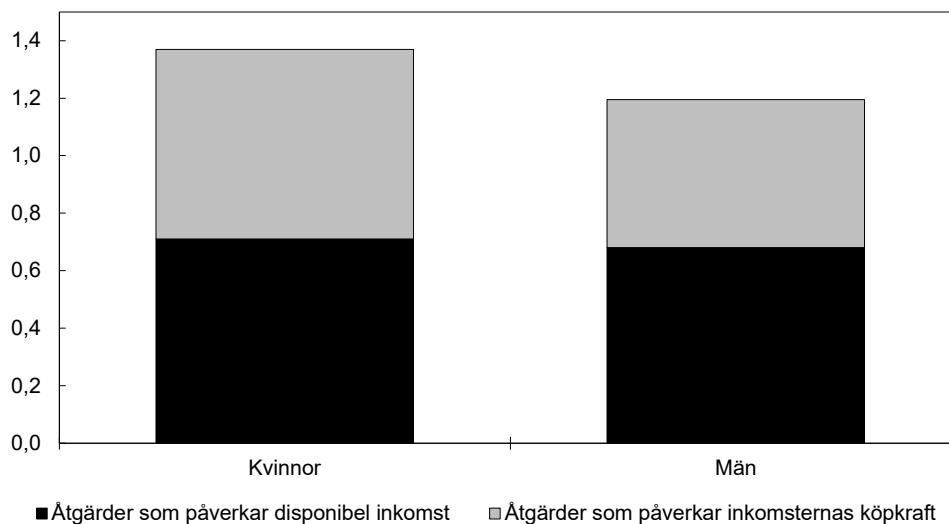
Effekter på ekonomisk jämställdhet

Regeringens föreslagna och aviserade åtgärder bedöms sammantaget påverka kvinnors ekonomi mer än mäns (se diagram 1.10). Förslag och aviseringar som påverkar skatter

och transfereringar bedöms öka den individuella disponibla inkomsten något mer för kvinnor än för män. Skattereformer gynnar i något större utsträckning män medan höjda hyresgränser i bostadsbidraget och ändrade barnomsorgsavgifter inom ramen för maxtaxan ger större effekt för kvinnor.

Diagram 1.10 Effekt på kvinnors och mäns individuella disponibla inkomst och köpkraft 2026 till följd av förslag och aviseringar i denna proposition

Procentuell förändring av ekonomisk standard resp. inkomsternas köpkraft

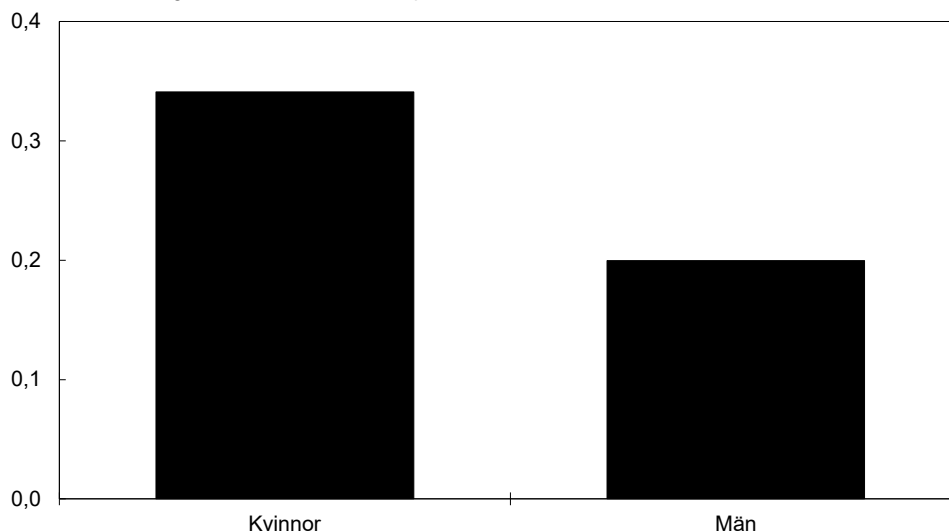
Anm.: Beräkningarna inkluderar effekter 2026 av beräkningsbara åtgärder i denna proposition.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Regeringens förslag om ökade resurser till välfärdstjänster i denna proposition bedöms gynna kvinnor i högre utsträckning än män (se diagram 1.11). Detta beror främst på regeringens förslag om ökade resurser till mödravård, som kvinnor använder i högre utsträckning än män.

Diagram 1.11 Effekt för kvinnor och män 2026 till följd av förslag och aviseringar av individuella välfärdstjänster i denna proposition

Procentuell förändring i relation till individuell disponibel inkomst

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.